

Dissertatio epistolaris de iis quae desiderantur in praxi medica / [Johann Hermann Fuerstenau].

Contributors

Fürstenau, Johann Hermann, 1688-1756

Publication/Creation

Frankfort : W.C. Multz, 1721.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/rbv2rqx3>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

JO. HERM. FÜRSTENAU,
MED. DOCT. ET PROFESSOR-
RIS EXTRAORD. RINTELENSIS

DISSERTATIO
EPISTOLARIS

DE IIS
QUÆ DESIDERANTUR

IN
PRAXI MEDICA

AD
VIRUM SUMMUM
GODEFRIEDUM THOMASIUM;
POLYHISTORA ET MEDICUM
CONSUMMATISSIMUM.

Frankofurti ad Mœnum,
Apud Wolffg. Christoph. Multz,

1 7 2 1.

SOCIETY OF MEDICAL LONDON

L. B. V.

VIRO ILLUSTR

GODEFRIEDO THOMASIO,

Polyhistori & Medico in Noricis Summo

I. H. F. S. P.

I.

Mnem artis ambitum salutaris, & late
se pandentem Medicinæ campum
cum serio contemplatur longo rerum
usu & amplissimis muneribus insignis
N. TULPIUS, labore tam indefesso illum, tum
à veteribus, tum recentioribus excultum esse, affir-
mat, ut *vix quicquam amplius in eo desideres, præ-
ter certas rariorum affectuum observationes, uti-
que remedia infallibili usu comprobata.* Præf. obl.
ad fil. Ac parum abesse putem, quin paucis hisce
omnia ista significaverit doctissimus Vir, quæ lon-
ga ab aliis serie, & BACONE imprimis de VE-
RULAMIO, atque G. BAGLIVIO, quoad practi-
cam medicinæ partem inter desiderata referuntur.
Aut enim praxin respiciunt medicam generatim,
aut hunc istum morbum in specie, & vel defectum
denotant, vel causas ejus indagant, & remedia sup-
peditant, quæcunque in praxi desiderantur medica.

Singula certe innuere verba videntur laudata , digna proinde visa, quæ pro filo inservirent in enar- randis jam porrò desideratis in praxi medica, post- ea quam ea , quæ in partibus medicinæ speculati- vis desiderari videbantur , ante duo jam lustra re- censere cœpi. Hosce conatus meos, studiorumque primitias , illamque imprimis epistolam , quam de desideratis in morborum signorumque doctrina ad virum πολυμαθέστατον T. J. ab ALMELO- VEEN, Fautorem utriusque nostrum , dum vive- ret, benevolentissimum in Belgio pridem scripsi, cum Tibi, Vir illustris, non omnino displicuisse, ante aliquot annos Norimbergam transeunti, cum proluxa affectus significatione haud obscure sub- innueres, animum inde sumsi, ulteriora nunc co- gitata mea, de iis, quæ in arte salubri, & parte ejus principe , quæ morbos curare docet, desiderari videntur, amplissimo Tuo Nomini, atque judicio ἀκριβεστάτω consecrandi. Quod dum æquo, ut spero, feres animo, dumque de desideratis circa observationes medicas deinceps dicendi locus erit, de remediis infallibili probatis usu verba prius fa- ciam. Tot vero cum existant remedia, quot sunt morbi, amplum vero, ad mentem TULPII, & spaciosum sit, in quo navigamus æquor, & in illo tot propemodum vada, quot morbi, & tam fre- quentes scopuli, quam scopi, ducta per praxin me- dicam exercitatione satis, opinor, erit manifestum, quantum in remediis plerisque sit inane !

II.

Atque ut inde merito dicendi faciam initium,
unde

unde scriptorum pragmaticorum plerique in recensendis curandisque morbis auspicari solent, morbi primum universales, & inter illos febres in conspectum veniant. Februm autem omnium theoriam & praxin ad desiderata pertinere, peculiari oratione adseruit pridem B. RAMAZINI. De theoria vidimus antea; praxin quod attinet, in magna equidem febrium diversitate, qua aliæ sunt continuæ, intermittentes aliæ, & vel quotidie, vel alternis, ternis, aut septimo, octavo demum die repetentes, medicamentorum ingenti quidem faragine, minus vero inopia laboramus. Nam præter emetica & cathartica, varii generis salia, amara, stomachica, incidentia, resolventia, diuretica, specifica, externa, & multa alia in dies adhibentur medicamentorum genera, usque adeo, ut juxta R. LENTILIUM Eteodr. Med. Pr. p. 1071. *Medicus etiam etate practica Nestor, nunquam tamen penetraverit in abyssum experimentorum an- eifebrilium profundissimum*, quæ modo fausto, modo infelici beantur successu, prout vel dextre vel imperite utentem invenerint. Remittentium vero omnium pessimæ quartanæ, & maxime contumaces observantur, maxime quæ in autumnum incidunt, autore HIPPOCRATE II. Aph. XXV. LUCAS vero TOPEI, Neapolitanus, summi Archiater Pontificis, Medicus doctus, & longo usu exercitatus, hujus occasione aphorismi, febres quartanas, quas antehac Medici longissimas, ac fere immedicabiles habuerunt, hac nostra ætate unius ope corticis peruviani tam cito tuto-

que fugari, docet, ut vel hinc parere liquido possit, quam hæc veterum, in medicina facienda, temporibus præcellant. Neque solum in quartanis, sed etiam tertianis, cæterisque intermittentibus, cum primum sunt invasuræ, utiliter adhiberi testatur. Non est, quod hujus historiam corticis, qui ante septuaginta propemodum annos, ex India orientali in Europam translatus, factis plurimis in Gallia, Britannia, Belgio atque Italia, iisdemque illustribus experimentis inclaruit, & varia deinde fata expertus est, integram pertexam, præsertim cum ab aliis id, & nuper in Annalibus præstitum sit Vratislaviensibus, An. 1717. M. Nov. p. 301. seq. Hoc namque remedii genus postquam vel solum & in substantia, quod ajunt, vel aliis permixtum & magna plerumque dosi repetitis vicibus ante vel post paroxysmum propinatum, aut clysteribus additum accessiones febriles deinde ad unum omnes è medio sustulit. Quo visio in diversa abierunt Medicorum saniores, & quantum ab aliis laudatum remedium, tantum ab aliis culpatum est. Laudarunt Medici per Galliam, Italiam, Belgium & Germaniam celeberrimi, ceututum & facile ad febres coërcendas præsidium. Quibus non pauci hinc inde se opposuere, qui præsertim varios remedii abusus animadvertentes, istud vel eo nomine accusarunt, quod præter frequentes febrium recidivas, tumores cacheeticos, asthmata, hydropes, phthises, suppressionem consuetarum evacuationum, arthritidem, rheumatismos, in teneris præsertim ægris, & motu corporis

poris voluntario minus exercitatis , magno eorum damno à medicamento, vel præmature, vel imperite adhibito proficisci, cum G. BAGLIVIO, & G. E. STAHLIO, experientia edoctis, viderunt. Alii demum media incedentes via , non nisi præmissis aut interpositis evacuantibus, aut feбри aliis remediis minus obnoxia , aut additis variis corrigentibus, catharticis, salinis, & ejus generis aliis, corticem propinandū voluere, quos inter F. DEKKERO, & J. M. LANCISIO ejusdem cum purgantibus connubium placet. THOMAM si quæras SYDENHAMIUM, qui ob insignem in mēdendo felicitatem, febrium Medicus κατ' ἐξοχήν civibus suis appellatus est, is *vere*, inquit, *affirmare possum, non obstante tam vulgi, quam per paucorum è doctis præjudicio, me nihil mali agris ab usu ejus accidisse, vidisse unquam, vel cum ratione suspicari potuisse.* Quæ eadem est sententia M. LISTERI, G. HARRIS, R. MORTONI, P. GUENELON, è cujus ore, fautoris quippe benevoli, ante plusculos annos Amstelodami eadem ferè verba, multiplici ejus experientia confirmata accepi, aliorumque Medicorum præstantissimorum, quorum alii alias subinde cautelas circa parandi & exhibendi modum ab aliis diversas suppeditant. Ac licet non desint, qui tum in nonnullis Italiæ Academiis litem idcirco LANCISIO Archiatro Pontificio, tum alibi locorum aliis move-rint, atque ob pessimum abusum, & suspectam imprimis adstringendi virtutem, ac necessariæ inde secretionis excretionisve materiæ morbificæ im-

peditionem, omnem corticis exotici usum sublatum è foro medico mallent; non defuerunt tamen ipsius patroni, qui cum eodem doctissimo viro vindicias medicamento conscriberent; JOANNES imprimis BOHNIUS, & J. G. BERGERUS, Medici in Saxonibus experientissimi, quorum ille præmaturam intermittentium per chinæ usum fugam, haud suo merito semper suspectam; hic vero ipsam chinam chinæ ab iniquis judiciis vindicatam publico dederunt. Inter ea multis incommodis, nec paucioribus tricis expositum esse chinæ corticem, liquet, nec vanum hodieque esse desiderium incomparabilis Viri T. BARTHOLINI: *Utinam promissis de cortice peruviano semper responderet eventus, & securum certumque antifebrile haberemus.* Cent. IV. Ep. LXI.

III.

Equidem solet id fatum medicamentorum commune esse generosiorum, exoticorum præsertim ut laudentur ab his, culpentur ab illis. Et cum non omni morbo, inmedicabili sæpe, suppetias ferant optatas, alto contemnantur deinde supercilio. Chinam chinæ quod rursus attinet, licet plura in ejus usu desiderari possint, solum pondus & nimia moles, qua intra *πυκνότητος* vix infra integram aut dimidiam unciam assumi jubetur, palato ingrata & ventriculo gravis non est postremum ex illis, quæ virtuti & efficaciam ipsius detrimentum afferunt. Quod ut evitarent incommodum, aliud quæsi verunt & pondere levius, & con-

concinnius mole, nec virtute inferius antifebrile
 medicamentum; quod, ut alia mittam, in regno
 minerali, & venenorum quidem familia reperiri,
 sibi aliisque persuadent. Arsenicum volo, quod
 ceu egregium *ἀντιπύρετον* in E. G. Dec. II. An. III.
 Obs. 46. ROSINUS deprædicavit LENTILIUS,
 quem deinde alii secuti sunt, in ea versantes sen-
 tentia, nullum venenum usque adeo noxium atque
 lethale esse, quod non dextra præparatione aut
 recto usu, in minima imprimis quantitate medica-
 menti excellentis vices laudesque jure tueri queat.
 Cujus quidem valorem sententiæ in medio relin-
 quens, id saltem hanc in rem monere habeo, do-
 ctissimum STAHLIUM, plures & annotasse, & gra-
 phice descripsisse tristes ab assumpto arsenico in fe-
 bricitantibus eventus M. Nov. obs. phys. chym.
 med. Ac licet J. H. SLEVOGTIUS nuper ad-
 modum egregio huic minerali ob nobilem ejus ex
 mercurio originem, & nitentem ac pellucidam fere
 albedinem, ponderosamque & corruptionis exper-
 tem consistentiam, virtutes item, ne quidem ab in-
 sensissimis ejus hostibus in dubium vocandas, ho-
 nestiorem existimationem comparare, illudque
 suo merito & jure titulo honorabili specifici anti-
 febrilis condecorare annisus fuerit; dolendum
 tamen summopere cum eodem doctissimo viro,
 neminem hactenus de causa talismodi efficacæ,
 ex receptis hypothefibus vix explicabili invenienda
 sollicitum fuisse, & simul de mediis cogitasse, ni-
 mis agilia ejus elementa, rectius, quam huc usque
 per nitrum, acetum &c. tentatum est, cicurandi;

ut ea in magna etiam quantitate mitius operari
discant. de Mod. Ars. excus. præm. de Arsen. G.
W.W. cf. Act. Med. Berol. III. 8.

IV.

Aliud in regno minerali, & hydrargyri quidem
profapia venatur febrifugum B. RAMAZINI, eo
maxime inductus argumento, quod varias noxas
ab assumtis vel exterius applicatis mercurialibus
notaverit, gravissimas alias, sed febre carentes,
quin & exemplis edoctus fuerit, in quibus veneri
quid febribus intermittentibus fuit junctum, saliva-
tione mercuriali in usum vocata, utrumque deinde
malum evanuisse, sed, nondum invenisse, hæc
monstrant ejusdem verba: *An ergo quid febrifugi
latet in hydrargyro? forsitan dies aliqua ex minerali
regno febrifugum aliquod, non sub gripho, ut Ri-
verius, sed candide & aperte medicæ arti largie-
tur.* LAZARUS ipse RIVERIUS famosum ven-
ditavit, mirisque encomiis celebravit antiquatum,
quod quale fuerit, non eadem est doctorum sen-
tentia. Hoc enim ænigmatice propositum tum
alibi, tum app. Cent. III, Obs. nonnulli ex mercu-
rio sublimato corrosivo parari, cui mercurius dul-
cis additur, illumque triplicis Herculis, hunc vero
athletæ accedentis nomine intelligi existimant, alii
vero ex regulo antimonii cum auro vel argento
misto, & addito deinceps mercurio sublimato in
butyrum antimonii verso, ex eo vero vel aqua sim-
plici, more mercurii vitæ, vel instar bezoardici lu-
naris ope spiritus nitri præcipitato docent constare.
Cujus vires an promissis stent, experientia docebit,
ut

ut est apud G. ROLFINCIUM, Chym. A. F. p. 373. cf. p. 402. A bezoardico autem f. d. lunari, cui plurimum multi tribuunt, parum distare videtur medicamentum, quod sub panaceæ mineralis titulo in collectaneis chymicis Leydensibus laudatur; mihi autem his ipsis diebus, ceu summum in quartana, aliisque febribus rebellibus, & morbis chronicis aliis arcanum, per intensibilem maxime transpirationem, hinc & diuresin effectus edens à chirurgo castrensi communicatum est, quodque ex antimonii regulo cum foliis lunæ, & mercurio vivo continuato tritu alcoholisato, & spiritu porro nitri affuso, & vice iterata è retorta abstracto, residuo autem recte edulcorato paratur. Hisce enimvero & similibus medicamentorum generibus, à perita manu tractatis, eorumque valori & efficaciam ut nihil detractum vellem, ita vereor, id quod experientia vulgaris docet, ne ex eorum sint familia, quæ juxta VERULAMIUM spes hominum inflant, sed brevi destituunt. Quid vero de sale sit sperandum ammoniaco, cujus præclarum ad febres intermittentes usum peculiari dissertatione prædicavit W. G. MUYS Franequeræ 1716. illumq; sui & defuncti fratris observationibus & experimentis factis corroboravit, inde existimemus, licet, quod, ut est in Actis Medicis Berolinensibus, non uno, sed repetito confirmatum experimento, à propinato hoc sale, citior semper provocatio horridis febrilis fuerit secuta, quam natura sibi relicta formare ex prægresso observato more, consueverat. Quo loco hoc inde formatum videmus conclusum,

clusum, quod vel aër & locus, vel corpora, quæ terra & aqua diversa alit, vel peculiaris anni tempestatis constitutio subfit, quod idem experimentum alibi per omnem docimasiam probatum Bero- lini planè diversum effectum exerat. Vol. 1. p. 90.

V.

Ut vero magnis implicita est difficultatibus fe- brium praxis intermittentium, ita majoribus pre- mitur, quæ de continuis exponit. Harum aliæ cum, aliæ sine exanthematibus, & vel benignæ vel malignæ, quorum summus apex ipsa pestis est, visuntur. Causas varii varias fingunt, ac prout sanguinem in iisdem vel coagulatum, ab acido atque terreo principio, vel ex adverso ab alcali & volatili sale fluidum & coaguli expertem suppo- nunt, oculisque, facta post obitum cadaveris sectione, usurpant; ita aut huic aut isti qualitati ad- versa remedia ubi ad curam ventum fuerit magna securitate in usum vocant, & vel bezoardicis vola- tilibus, lentum humorum motum excitare, aut eundem nimis efferatum remediis temperatis & fixis, aut medii generis alexipharmacis coërcere student. Neque vero eos aut in errore versari, aut veritati litari omnes, existimes, cum, ut à saniori- bus, & C. VATERO d. Feb. Mat. XXI. est animad- versum, *certum sit, in febris istis omnibus san- guinem serumque ejus modo nimium resolvi, modo coagulari.* Alexipharmaca generali nomine vo- cant, quæ malignitati aut contagio ad mentem variorum vario opponuntur, quæ cum in ingenti varietate, duum maxime generum esse, censeantur, calida

calida alia & volatilia, alia fixa & temperata, ita patronos quæque suos invenere. Prioribus minus favent Medici inter alios Vratislavienses inclyti, quorum mens huc redit: *Ab alexipharmacis calidioribus, quæ malignitati opponi debere vulgaris persuasio est, nobis temperavimus, quia nec venenorum, multo minus venenatorum* *μιασματων* *natura cognita est, adeoque in Democriti puteo adhuc vera fermentorum malignorum alexipharmaca profundissimis tenebris immersa lateant.* Hist. morb. Vratisl. 1699. p. 11. Omnium autem activiorum atque energeticorum alexipharmacorum camphora ferè princeps est, cujus efficaciam vix non divinam, ut alii summis efferunt laudibus, ita alii eandem, ceu noxiam, ex internorum antifebrilium classe ejectam eliminatamque mallent. Illorum in numero sunt M. ETTMULLERUS, C. MUSITANUS, J. DOLÆUS, J. J. WALDSMIDIUS, A. SASA, J. MICHAELIS, G. W. WEDELIUS, & plures alii, longa serie à Viro cl. qui pollicem istis premit, J. H. HEUCHERO d. igne per ign. ext. enarrati. Ac licet nonnulli, & inter istos modo laudati collectores Historiæ morborum Vratislaviensium cum A. THONERO, T. CRAANIO, D. LUDOVICI, L. SEPTALIO, F. PIENS, L. DONCKERS, de camphoræ usu interno sequentem in modum sentiant: *Enimvero scire licet, tantopere laudatam camphora virtutem alexiteriam niti nuda traditione & opinione hominum, ac in re ipsa in febribus hisce malignis camphoram interne plus detrimenti, quam auxilii afferre.*

afferre. Deferimus causa hujus cognitionem ad circumspecta experientia tribunal, ac sententiam nobis gratam pollicemur, postquam vanitas praetensa eximia hujus virtutis omnibus fere innotuit. l. c. p. 12. non tamen defuisse doctissimo HEUCHERO evidens est, ad finem laudatae dissertationis egregiae ex iis quærendi rationes, qui ignem camphoræ in febrium ignibus metuunt, cur non æque mixturas simplices, essentias theriacales, tinturas bezoardicas, confectionem liberantis, pulverem rubrum Cæsaris contra pestem, pulverem pannonicum, & id genus alia, quæ habent camphoram propinare vereantur, quotidieque in febribus quoque ardentissimis eorum usum potissimum delictentur?

VI.

Calidis vero & activioribus alexipharmacis ut multi multum cum simili regimine, ita alii regimini frigido, & remediis temperatis acidisque in cura febrium malignarum ipsiusque pestis plurimum tribuunt, quemadmodum Turcarum praxin, indoctam quidem, sed verè rationalem, in curanda ipsa peste, malignarum omnium febrium facile principe, per succum limonum in omne jusculum liberalius instillatum, per frusta limonum saccharata, ore frequenter masticata, & per potum illis vulgatissimum, dictum Sherbett, hoc est per ipsum regimen frigidissimum considerandam proponit G. HARRIS d. Morb. Acut. Infant. p. 27. Sunt vero & alii, qui remedia ab hisce quoad virtutes & modum operandi planè diversa ad pestem miris modis

modis laudant atque commendant, illi nimirum qui introductam ab A. KIRCHERO, A. HAUPTMANNO, C. LANGIO, C. F. PAULLINI, G. ANDRY, aliisque pathologiam animatam, multis equidem suspectam in ipsa defendendam peste hodieque sibi sumunt. Hi namque suæ vi hypotheseos non possunt non mercurialibus medicamentis, in febrium cura pestilentialium, cum sint omnis animatæ putredinis infensissimi hostes multum fidere. Quorum numero cum nuper admodum cl. Virum A. C. GACKENHOLTZIUM accessisse, & tum ob has, tum ob salivandi seu mastigandi potius virtutes plane eximias valde mirari video, in tanto ab Autoribus contra contagiosam hanc fluem, congesto remediorum catalogo, nullas ferè partes relictas esse mercurio, quem tamen, cum in aliis atrocissimis morbis virum se quotidie præstet, hic prorsus inutilem suspicari non debebamus. Pest. Averr. II. XXVII. Sic & CAMERARIUM, LENTILIUM, CHENAU, Medicos experientissimos, in febribus malignis, cum animata imprimis putredine junctis, pulveribus bezoardicis ad incidendam simul semper peccantem salivæ totiusque lymphæ visciditatem, mercurium dulcem mirabili cum successu, admiscuisse, Medici Vratislavienses memoriæ prodiderunt. Sed hi, quantum ejusmodi tribuant remediis, haud obscure verbis significant mox additis: *Nos in febribus, ubi vermium suspicio, ferè cinnabari nativa contenti vivimus.* l.c. 1698. p. 40.

Vena in peste morbisque malignis secanda sit, an minus? quæstio est, variis hinc inde argumentis disceptata, nec dum decisa. Quippe alii in primo morbi principio, & habitu corporis plethorico, similibusque quæ suadent, aut urgent, præsentibus, phlebotomiam admittunt, quæ tamen singula non attendunt alii, ubi malignitas, contagium, aut exanthemata sunt præsto. PHILIPPUM si audias HOCHSTETTERUM, Medicum quondam Augustanum exercitatissimum, *Venam* is inquit, *aperimus rarius, moniti illi Hippocrati*, ab eo qui curat, nullum malum inferatur sat est, quod morbus facit. Ea enim pro dolor Medicorum est conditio, ut non nisi summa necessitate urgente vocentur, ut animam jam jam efflandam tardent, quare calamitosi symptomatibus aegri pessundati vires habent debiles, quibus si sanguis subtrahitur, morbus fit superior, quo vita fugatur. Et porro: Quare detrahimus iis sanguinem, quibus à principio vocati adstamus (hoc autem velox est) & ager plethoricus est, vel quem metus & timor, vinum meracum, cibi ab Apitio conditi aptum ad contagium suscipiendum disposuerunt. Pauperibus at, quibus famis pro pane, cacochymia pro sanguine, foetor in dejectione, dejectio frequens, corpus attenuatum sanguinem detrahere, magnæ est dementia. Dec. I. Obs. VI. schol. p. 73. Quo quidem loco, ubi ad recti iudicii & veræ normæ experientiæ res omnis exigenda, opportune TILINGII recordor, qui ut ill.

STAH-

STAHLIUS, quem præceptorem recordor, venerorque submitte, scite advertit, ubi de venæ sectione in febre præsertim petchiali vel celebranda vel omittenda agitur, pro affirmativa Professores, Scriptores classici, Doctores varios, neque paucos omnino: pro negativa etiam non nimis paucos, sed propemodum minorum gentium, arctioris nominis practicos urbicos notat: quorum illi unice rationibus utuntur, & generalibus præterea de plethora, negantes nudam experientiam afferunt, non singularem aut alienam, sed suam aut certe cum sua. vid. obs. phys. chym. med. M. Maj. p. 604. Historiam si evolvamus morborum Vratislaviensium, opus certe non in cerebro autorum, sed ex ipsa natum experientia, mirum sane, quam tergiversentur, ubi ad hoc accedunt caput, anxieque se gerant viri in arte salutari versatissimi, verbis pone sequentibus: *Ut verum fateamur, ad hanc usque horam, qua hac scribimus, ancipites habemus, quidnam potissimum Medico agendum incumbat? - Quapropter in eas sæpe cogitationes incidimus, Medico, si sub initium morbi advocetur (contingit autem hoc quam rarissime) incunctanter quidem ad V.S. eamque largam esse confugiendum.* Et quæ sequuntur 1702. p. 43. Quæ cum ita sint, optandum omnino cum R. J. CAMERARIO, ut in frequentia illa febrium acutarum, durante per sat longum tempus præerito bello, in castris & alibi graviter grassantium & frequentiores, & diligentiores institutæ fuissent observationes, quid commodi vel noxæ

accidisset à perpetrata vel omiſſa in illis ſanguinis miſſione , ut certiores & ſolidiores circa grave hoc in acutis V.S. negotium conſequentiæ & regulæ poſſent elici & formari in ſalutem ægrotantium & reliqua p.9. d. Abuſ. V.S.

VIII.

Purgantia medicamenta an in febris acutis, ipſisque malignis locum inveniant, nec ne? quæritur etiamnum. Eorum enim uſum plerique licet in ſtatu ſaltem morbi damnent, non tamen ſunt nulli, qui eadem magnis efferant laudibus, LAZARUS imprimis RIVERIUS, T. WILLISIUS, T. SYDENHAM, G. HARRIS & F. HOFFMANNUS. Videntes nimirum viri in arte ſalubri præſtantiffimi, diarrhæas non raro ſalutares & criticas in hiſce morbis, non dubitarunt deinceps, exhibitis eum in finem idoneis medicamentis diarrhæam artificialem excitare, quos tamen omnes ſi curatius paulo introſpiciamus, hand facile ultra clyſterum, aut tartareorum & lenientium uſum, quæ nemo unquam vocavit in dubium, proceſſiſſe animadvertemus. v. F. H. d. diarrh. in febr. mal. Hoc vero loco imprimis valere exiſtimaverim, quam in Actis Med. Berol. Vol. I. p. 13. legere eſt cautelam: *Quicquid natura ſuo agit conſilio, Medico & patienti non vergit in præjudicium.* Alia eſt emeticorum ratio, utpote quæ in acutarum initio febrium ſæpius feliciter adhiberi conſtat. Quamvis, quid de methodo ſentiendum ſit GUNDELSHEIMERI ac SWARTZII, vitriolum album ſcopo vomitorio & V. Snem alternis in februm

oriorum petechialium initio non modo, sed & progressu diebus commendantium, suo uterque fato, eodemque funesto, nisi me fallunt omnia, docere possunt. vid. A.M.B.I. p.23. P. HOCHSTETTERUS, quid hac de re sentiat, hisce declarat verbis: *Nostri Medici vocati primum tempus invasionis morbi considerant, vires examinant, symptomata perpendunt-- Et alvum subducunt in principio clystere vel glande, quamvis pharmaca vix tribuant, nisi urina in principio aut nebulosa aut crassa sint, vetus stercus non subierit, aut gravitas ad lumbos devenerit, aut flatus graveolentes prodierint, aut venter murmuraverit, ut d. Sen. docet l.c. p.70. Ac ne nimium cathartici tribuamus in acutis, facit immortalis BOHNI caucela, qui postquam, quæ suadeat, aut prohibeat, ad mentem HIPPOCRATIS, cruditatem scilicet & coctionem atque turgescientiam humorum ruse ac erudite pro more exposuisset, porro, ait, in febribus purgationem dubiam reddit earum malignitas, & quidem hoc confirmante experientia, qua multorum cippis inscribenda erunt verba Hippocratis v. epid. passim obvia: Mortuus est, quia purgatus fuit. L.d. off. Med. p.273.*

IX.

Pulchre sane de universa medendi in malignis methodo suam profitentur sententiam Medici clarissimi Vratislavienses l.c. 1701. p.252. *Non propterea in febribus contagiosis nobis V.S. nisi in circumstantiis planè singularibus. Non ex nostra mente locum in illis habent purgantia fortiora,*

*nec calidiora alexipharmaca , & ubique præter
multiplicem experientiam huic curandi methodo
præluce rationem in propatulo est. Hac enim aper-
tissime dictitat materiam , quæ sub halitus forma
in quantitate prorsus exili in corpus irrepsit , nec
per venæ , lanceola aut scalpello apertæ , vulnera ,
nec per volumina intestinorum , quæ crassiorum
excrementorum emunctoria sunt , exterminari è
corpore posse , inutilem quoque prorsus esse profusam
seri per sudores nimios excretionem. Neque est ,
quod lapidem bezoar , ex oriente vel occidente ad-
vectum , lapidem item porcinum , fabam S. Igna-
tii , (inter remedia dubia & suspecta à P. HER-
MANNO d. M. M. relatam , vid. Acta Med. Berol.
Vol. II. p. 57.) aut lignum colubrinum , quod in il-
licitis secretis eodem habetur loco , aut serpenta-
riæ , virginianæ & Mungo radicem , cujus copiam
ex Java asportavit , quamque in febribus putridis
& morbis malignis , redux , feliciter adhibuit dum
viveret , cl. E. KÆMPFERUS , sicut ipse Amœnit.
Exot. Fasc. III. p. 577. refert ; aut sexcenta alia sub
specioso alexipharmacorum , bezoardicorum , at-
que antidotorum titulo venditata in scenam por-
rò producamus. Satis enim , opinor , liquet , id
quod in consiliis lubentissime fatetur J. CRATO ,
diversitatem veneni pestilentialis , & verum spe-
cificum remedium solius Dei Majestati reserva-
tum & cognitum , nobis verò incognitum esse. Quo-
cum paria THOMAS facit SYDENHAMIUS ,
mibi , inquiens , verisimile est , peculiare pestis re-
medium propriumque ipsius pernicipi alexiterium
ad-*

*adhuc in natura sinu abditum delitescere, nec eandem, nisi ratione quadam mechanica, tolli posse. Neque vero plura, quibus tuto fidas, in prophylaxi, quam cura pestis morborumque malignorum superpetere præsidia, intelligamus, licet. Etsi enim H. MERCURIALIS venatores, & tabacopæorum tabernas, grassante pestis sævitie, à contagio mansisse immunes, J. de DIEMERBROEK suo quisque tempore observarunt, hæc tamen omnia, & si quæ sunt & laudantur, ab aliis alia prophylacticorum remediorum genera minus voto respondere, & spem hominum credulorum sæpenumero fallere, deducto ad varia sermone, egregie ostendit ill. BOHNIUS d. prophylaxi pest. dubia, cujus inter alia notatu dignissima, hæc imprimis attentionem merentur: *Nec, quæ eum in finem commendantur antidota seu alexipharmaca, fida omnino dici merentur, non tantum, quod à plerisque scriptoribus, & practicis ingenuioribus de eorum existentia dubitetur, ac, quenam illa speciatim sint, ignoretur, sed abusus imprimis ratione, dum iisdem vel crebrius iusto utuntur, vel aromatica & volatilia imprimis sua faciunt. l.c. LV.**

X.

De variolis & morbillis seorsum nonnulla adferre, eo magis operæ pretium erit, quo plures, & discrepantes ab invicem iisdem medendi laudantur methodi. Equidem plerique viam ab ipsa natura monstratam calcantes per remedia temperata & diapnoica & simile regimen, tum eruptionem exan-

thematum, tum maturationem promovere student; non pauci vero insigni moniti clade, quam hostis hic neutiquam contemnendus, adultis pariter atque infantibus quotannis inferre solet, aliam atque aliam quæsiere medendi rationem, alia quoque præsidia. Non mihi nunc de venæ sectione sermo erit atque clysteribus, utpote utrumque remedii genus nonnullis in variolis suspectum à summorum triga Medicorum, J. N. PECHLI-NO, H. MEIBOMIO, & J. G. BERGERO ita adsertum & vindicatum videns, ut rectus utriusque usus culpa omni vacare videatur. Neque pediluviorum prolixam faciam mentionem, de quibus R. J. CAMERARII placet sententia: *Inter curiositates nocuas pono, intempestivum illud studium, variolas ad partes ignobiliores, scilicet pedes, quotidianis pediluviiis derivandi, ni deturpetur facies: hac enim ratione virgo Belgica faciem pulchram conservasse legitur, succedente pedum paralyfi incurabili.* d. Variol. XII. Uti nec medicamenta examinabo, quæ ex mercurio & antimonio parare docet BOHNIUS, d. Variol. de quibus magnifice loquitur, perfectam & radicatam variolarum curationem, ut & ceterorum morborum lymphaticorum in his rite paratis, hinc & myrrhatis consistere. Hæc enim & similia ad desiderata, minus verò acquisita, hætenus pertinere in aprico est. Eadem fermè remedia ad variolas commendat H. BOERHAVE, sed scopus & indicationes ejus videntur paradoxæ: ita enim Aph. Pr. 1388. seq. mederi docet: Indicatio videtur oriri hæc primo,

primo, ut stimulo *inflammatorio* ablato, sanetur
status præsens, & impediatur ulterior ejus progres-
sus, & proinde caveatur ejus *suppuratio*, gangræna
&c. Media huic scopo idonea quærit in *stibio* ite-
rum & *mercurio*, ad magnam penetrabilitatem
arte deductis, nec tamen salina acrimonia nimium
corrosivis, sed bene unitis 1392; sed nondum in-
venisse, hæc clara testantur verba 1391: *Quale*
inveniri posse, comparatio Historiæ antidotorum,
Si indoles hujus malifaciunt sperare, Si ad inda-
mandum impellit summa hinc futura humanoge-
neri utilitas. Fallor, annon desideratis jure an-
numeretur medendi variolis & morbillis metho-
dus, illustri quondam Archiatro Regio Borussico
A. GUNDELSHEIMERO usitata, utpote qui ægris
hisce morbi decumbentibus, alternis diebus me-
dicamentum catharticum è tartaro emetico &
manna calabrina aut cassia exhibuit, sepositis aliis
artificiis omnibus & regimine moderatissimo adhi-
bito. Quamvis enim de illa tale ferat judicium,
qui singula curæ momenta sollicitè excussit, G. E.
STAHLIUS, experientia non minus numerosa,
quam constans testatur, nec certe composita ratio
dissuadet, quod potentior sit ad præoccupandas uni-
versas, tanto magis importuniores ejusmodi con-
currentes adversas atque contrarias causas, verbis
tamen proxime antecedentibus methodum, quæ
per sola absorbentia, moderatissime data, & regi-
men temperatissimum observatum procedit, ceu
tranquillior se communiter ipsum sequi fatetur
d. Variol. & Morbill. p. 48. Equidem plures su-

per sunt variolas & morbillos ex arte tractandi methodi. Quamvis enim longe maxima hominum pars, plebs nimirum & rustica gens omnis solis naturæ viribus confisa citius & majori securitate ex hisce morbis eluctetur, quam longo medicamentorum apparatu instructi ditiores; non tamen sedula mortalium curiositas, alia ex aliis quærendi artificia neglexit. Quemadmodum præter pulverem solarem Hallensem, magnis decantatum encomiis & Hirudinum usum, Judæis familiarem, methodus illa per insitionem seu transplantationem variolis medendi, multis attentionem mereri videtur, quæ nimirum pus ex pedibus variolis laborantium, ceteroquin sanorum hominum vitro exceptum, in alios, facta cutis incisione, infundere, & nucis cortice tegere, idque die 12. aut 13. morbi; hinc autem die ab insitione septimo, variolarum eruptionem, & justum hinc decursum, omni carentem incommodo, expectare jubet, atque ab E. TIMONIO, Medico Constantinopolitano, ad Archiatrum Regis Sueciæ S. de SKRAGGENSTIERNA, per scripta, à JACOBO verò PYLARINO, Consule Smirnenfi, KENNEDI, & A. LOIGH. experimentis confirmata, & à G. KLAUNIGIO M. N. C. Cent. V. VI. Obs. 2. p. 3. communicata est, Circassiiis vero, Georgiis, Armeniis, Græcis, primam debet Originem. Ea vero, donec cum tempore factis pluribus & certioribus experimentis magis confirmetur & magis, inter remedia dubia paradoxa, atque incerta locum tantisper tuebitur, de quibus *ἡ ἀρχὴ* amplecti, tutissimum

tissimum erit. Vid. Annal. Vratisl. 1717, M. Aug. p. 185. Neque majus prophylacticis remediis, si recte rem aestimemus, pretium statuendum erit. Licet enim *ἀνδροί*, eunuchi, castrati, aut quibus recens natis, notabilis pro ratione virium sanguinis copia ex umbilico resecto evacuatur, juxta RIO-LANUM à variolis atque morbillis immunes vulgo censentur. Ac tametsi anodynus multi cum WARNETIO (vid. Annal. Vratisl. 1718. p. 1104.) mercurio dulci cum BOHNIO alii, acidulis verò medicamentis, ut reliqua prætermittam, cum J. J. WALDSMIDIO in cura æque ac præservatione fidant plurimum, res tamen omnis in ambiguo versatur, nec imminui idcirco funera, aut majorem adhibitis istis præsidiiis securitatem animadvertere licet. Quare recte omnino rem ponderasse videtur ὁ πᾶν G. H. WEDELIUS, qui examinatis variis, eum in finem laudatis remediis, vanis æque ac specie blandientibus, tandem non nisi *balsamica, bezoardica, renovativa, mercurialia*, id vero est, generalia, commendat præsidia, sed ita commendat, ut, quod addit, spem foveat, quæ adhuc non omnibus arrident, successu temporis melius decisum iri. d. præserv. variol. fin.

XI.

Quæ supersunt febrium exempla speciesque, ut septimanæ, octanæ, & similes rariores, mihi tamen nuper, semel atque iterum visæ, nec non quæ mali moris, aut compositæ, vel spurix & mixtæ sunt, & vel Hemitritæi aut Leipyriæ, Epialæ, aut simili veniunt nomine minus blando, an, quoad

curam ad desiderata vel explorata plus satis, pertineant, norunt illi, qui hæc aut ista morborum genera prudenter atque sollicitè unquam tractarunt. De heceticis vero & tabificis febribus, quæ & ipsæ febribus continuis, sollicitè quoque tractatis magno Medicorum opprobrio succedere non raro solent, inferius sub phthisi commodior dicendi locus erit. Nunc illud solum disquisitione adhuc indigere videtur: an, quæ nonnullorum est sententia, febris à Medico nonnunquam excitari vel possit, vel debeat? Equidem HIPPOCRATIS L. II. Epid. clara est sententia: *Prudentis Medici est, aliquando febres accendere.* Cui A. C. CELSUS iisdem fere verbis adstipulatur: *Sed est circumspecti quoque hominis, & novare interdum, & augere morbum, & febres accendere, quia curationem ubi id, quod est, non recipit, potest recipere id, quod futurum est.* Hosque duces per omnia secutus est J. D. MAIOR d. Febre Artificiali. Et HIPPOCRATES quidem febres & convulsionibus & apoplexiæ & paralyphi & ebrietati, & doloribus atque obstructionibus hypochondriorum, & mania aliisque morbis supervenientes mederi, variis in locis, magna adserit fiducia. Quorum veritatem alii deinceps, v. g. H. ab HEER istud de ebrietate effatum, exemplis confirmarunt, quidam verò nonnulla vocarunt in dubium: uti C. HELWICH, *Ego sane, inquit, inter plura apoplexiæ exempla nunquam aliquem vidi per febrem ab apoplexia fuisse liberatum, licet multoties statim post insultum apoplecticum deprehenderim*

derim pulsum verè febrilem. Hist. morb. Vratisl. 1702. p. 20. Sed quicquid ejus rei sit, quæritur de re licita, aut minus tali, quæ tamen an in potestate sit artificis, nec ne, nondum est evictum satis atque explanatum. Equidem illustris G. C. SCHEHAMERUS obsessi cujusdam meminit, sub altari celebrati illius Patavini Antonii detenti, in quo, quoties divinus Antistes nomine sanctissimi Salvatoris injungebat, ut febris in ipso excitaretur, pulsum talem celerem & frequentem apparuisse illico, ejusdem vero nomine interminante sacerdote, jubenteque, ut febrim faceret cessare, in momento stitisse iterum naturalem, compertum habet. Disq. d. pulsu p. 69. Sed causam experimenti, ut supernaturalem, merito laudat vir eruditissimus. Ita aqua frigida & oleo affuso rigorem procurare, & affricu salis & olei augere febres cum HIPPOCRATE & CELSO, modo laudatis, conantur multi. Præterquam vero, quod experimenta, quæ successerint, nulla memoriæ sunt prodita, merito sententia placet F. SCHRADRI: *Ut dicam, quod sentio, non videtur methodus hæc amplectenda, cum, practica regula sic jubente, nunquam nisi summa urgente necessitate remedium, quod simul obest & prodest, sit adhibendum.* d. morb. quor. salubr. XXV. Et F. HOFFMANNI d. salubr. febr. XXXVII. *Nolumus ejusmodi curationis genus copiosius reprehendere. Illud saltem dicimus, quod longe tutius sit, medicamentis validioribus, quæ motum injungunt, sanguini & humoribus causas morborum chronicorum remove.*

Internarum inflammationes partium, præsertim quæ multis magnisque arteriis, quas copiosus perfluit sanguis, gaudent, cum febres acutas & mali sæpe moris, individuos habeant comites, non minimum in medendo faceffunt negotii. Tametsi vero plura earundem, & tot dantur genera, quot sunt partes internæ, copioso vasculorum textu refertæ, non tamen aliam novimus medendi rationem, quæ pleuritidi aut hepatitidi, quam quæ phrenitidi, aut splenitidi, aut demum anginae, si pauca excipias, suppetias afferat. De venæ sectione acres dudum viguerelites, quoad pleuritidem imprimis, de quo vid, Annal. Vratisl. 1718. M. Maj. p. 10507. Quam licet nunquam omittendam in cura inflammationum internarum non pauci existiment, multi tamen cum J. B. HELMONTIO, F. SYLVIO, D. LUDOVICI, R. BOYLE, pleuritides, aliarumque partium inflammationes, posthabita omni venæ sectione, solis remediis sudoriferis, ac dissolventibus, tempestive exhibitis sæpius cito & felicissime sustulerunt. LUCAS imprimis TOZZI, quem supra laudavimus, quid sentiat, hisce exponit: *Si experientiam appellent, qua plurimos per phlebotomiam sanatos fateantur, testor ex adverso ipse, multos me annos medicinam factitasse, & in xenodochio parthenopæo D. M. A. centenos & millenos brevi curasse, sine ulla sanguinis evacuatione, licet phrenitide, pleurisi, angina, hepatitide, hæmoptoe, erysipellate, omnisque generis febribus fuerint correpti; ut proinde iam in propa-*

propatulo sit , quamlibet posse agrotationem cito tutoque curari, absque ulla sanguinis effusione; & si illa aliquando locum habeat, in sanis potius & athleticis plethoricisque corporibus, ad plenitudinem minuendam, juxta Hippocratis mentem commendanda, ne in immedicabiles agrotationes incidant & suffocationis periculum incurrant. Comm. Aph. Hipp. L. I, 3. Sanguinis vero missionem, ut alii in hisce laudant morbis, alii verò, ceu noxiam omittendam censent; ita diaphoretica tum fixa, tum volatilia, & resolventia, ac diluentia, cum regimine tepido uno ore omnes commendant Medici Pragmatici. Hæc si minus juvent, nihil profecto proficit vel valebit lapis bezoar, qui malis institorum artibus ferè semper adulterinus est, nihil lapis histricus, vulgò pedro del porco, nihil os cordis cervi, nihil tinctura coralliorum cum spiritu cordis cervi, nihil cornu monocerotis, nihil margaritæ, nihil fragmenta lapidum pretiosorum, aurumque ipsum & apparatus antidotorum omnis, ac secreta quorundam, non tam solido, quam splendido cardiacorum ac bezoardicorum nomine nota, nec magis vulgi, quam magnatum opinione celebrata, quibus cor corroborari, & contra vim morborum muniri, & virus omne expelli è corpore putant, quæ sunt verba doctissimi J. G. BERGERI de Infl. Cord. XIX.

XIII.

Moras justo longiores in inflammationibus necesse sit sanguis, qui in hæmorrhagiis nimis ultra modum non raro profunditur. Ipse vero Hæmorrhagiæ

rhagiæ modo ex naribus, modo ex pectore, modo ex urinariis, aut uteri anique vasis fieri toto soleat die. Hæc si mediocritatem excedant, medelam omnino poscunt. Quæ singulis vulgo spondetur facilis atque expedita, eventu sæpius minus respondente, exemplo Hæmoptysis, de qua hodieque vera deprehendimus ista Poëtæ:

Cernis, ut è molli sanguis pulmone remissus

Ad stygias certo tranſite ducit aquas.

Sed & in hæmorrhagiæ cura uterinæ, atque hæmorrhoidum ultra modum profusorum, mictusque & vomitus cruenti, remedia licet optima præparata & recte usurpata, desideria languentium minus interdum satiare, quotidiana docet experientia. Ac licet ad retardatum quavis causa menstruum in fœminis & hæmorrhoidalem in viris fluxum consuetum, multa admodum laudetur præsidiorum farrago, ea tamen omnia sæpius frustra vocantur in usum, quam inexpertis fide videtur dignum. Neque enim pilularum Becherianarum, vel Stahlianarum etiam verarum, similiumque specificorum infallibilis amplius est efficacia. Quod certe opprobrium artis salutaris non est postremum, eoque durius genuinis artis filiis, & doloris plenum sensu, quod in re obvia & causis ut plurimum manifestis debita ægroto simul & medico suo, quod cujusvis est, munere rite fungente, parum adeo laude dignum præstare, miserosque ægros votis suis beare liceat. VALESCUS de TARANTA, nisi idonea victus ratio in mensium provocatione adhibeatur, medicamenta parum

rum aut nihil juvare docet. Sed & hac rite observata cautela, irritos tamen non semel omnes deprehendunt conatus juxta cum suis ægrotis Medici. Ac sæpe mali pertinaciam artem eludere, & optimorum remediorum vim enervare, idque potissimum fieri, quando lumbrici in intestinis oberrant, ac tum frustra omnem impendi laborem, nisi cum uterinis & emmenagogis anthelmintica socientur, C. HELWIGIUS autor est l. c. 1702. p. 73. Quam quidem observationem ad plures alios eosque infinitos fere casus applicari posse, eo minus dubitandum putem, quod multas omnino remoras sanguinis effluxum è locis pati consuetis quotidie observemus; ut adeoque non pauci in ea versentur sententia, emmenagoga non dari medicamenta, aut quæ hæmorrhoides impeditas in ordinem redigere valeant, eo quod medicamentis magnificis hisce titulis superbientibus exhibitis sanguinem quidem in suo per vasa itinere exagitari, corpusque universum calore perfundi, vias autem sanguinem minus legere suetas, animadvertunt. De quo, quisquis dubitat, Obs. XL. & XLI. L. I. J. N. PECHLINI haud difficulter convincetur, eundemque doctissimum virum non multum à nostris abesse conjecturis, hæc ejus verba docent: *At vero etiam accidit, ut omnis malitia frustra sit, & postquam fortissimis durissimisque remediis certatum, quæ errantem revocent sanguinem, nihil aliud, quam vana & dolorifica tum in lumbis, tum capite, fermentatio relinquatur, novisque & precipitantibus auxiliis, malaciam conciliare ipsa cogat necessitas.* l. c. p. 93.

Vitia hæc sanguinis erant, quorum medelam adeo difficilem, certe, non æque, ut vulgo creditur, promptam atque planam esse, hætenus ostendimus. Haud vero levioribus involuta tricis, lymphæ & glandularum vitia deprehendimus, SYLVIUS certe in praxi fatetur hinc inde, nondum se compertum habere, quo pacto glandularum morbis mederi conveniat. Enimvero licet eodem autore præstantissimo Medico, vitia nunc lymphæ & salivæ varia, ad gustum examinata imprimis, innumerato habeamus, & hinc inde legamus recensita, non tamen nisi vulgaria & incerta iisdem opposita præsidia, nec sine stupore animadvertes. Ingenue, ut solent, clarissimi Medici Vratislavienses, quod res est, hisce profitentur: *Arduum prorsus est, varias humoris seroso-lymphatici depravationes accurate explicare; Et nisi omnia nos fallunt, vitia lymphatum in quantitate, nisi quod defectus ejus in longa media, & atrophia satis notus sit, tum in qualitate, nondum exacte à quoquam delecta sunt. - Nec sane apparet, quæ via exacte vitia laticis seroso-lymphatici detegiqueant. Certe laudabili studio quidam viri celeberrimi chymica hic instituerunt experimenta, sed nondum ea, quam cordati viri optant, hinc consecuta est utilitas: Et si quæ inde ad Medicos rediit, nulla est alia, quam, ut σοχασμὸς in eligendis remediis aliquantò sit certior. l. c. 1701. p. 250. Exemplum egregium suppeditat γλωσσοῦ ἀμαρῆς, seu amarescens linguae apex, in cuius causa*

causa indaganda, ut varias in partes iverè Medici,
sic remediis sedulo adhibitis affectus multo miror,
& rarius recurrens redditus, sed tamen non usque
adeo compressus & castigatus est, ut non sæ-
pius novos tumultus cieret, sicut penes A. DEO-
DATUM valet. p. 270. seq. latius videre est. Sed
ut hæc nemo in dubium temere vocaverit, ita spi-
rituum, quos vocant, animalium, seu generis ner-
vosi morbos, in eundem numerari censum ab ill.
BOHNIO, ut lateat nos, si non omnimoda, certe
maximam partem medela spirituum, male se ha-
bentium, mirabuntur fortassis non pauci, sed mi-
rari desinent, postquam exacto argumentorum
ponderè, quibus hanc firmare thesina allaborat vir
doctissimus, non adeo paradoxum ad ultimum
comperient, ejusdem, quod repetita vice incul-
cat, assertum: Arti nempe nostræ ejusmodi defi-
cere remedia, quæ spirituum animalium inopiæ
suppetias adæquatas & immediatas ferunt, seu in-
eorum substantiam convertantur, horumque mo-
tus perversos emendent, ac ad impetus æquabiles
simulque vegetiores reducant. L. d. Off. Med. c.
XVIII. idem vero elegantissimis ad finem cap.
XXIV. L. I. Obs. verbis innuisse videtur experien-
tissimus TULPIUS, quando enarratis variis de
Hydrocephalo dissecto cruditorum sententiis,
sed, inquit, *exercitatiores confugiebant ad inge-
nuum illud: Quantum est, quod nescimus! velut
namque in aliis, sic certe credibile est, potissimum
nos cecutire in genuino cerebri regimine: cujus
opera multo fortassis sunt diviniora, quam quis-
piam hætenus suo comprehendit captu.*

Inter generis vitia nervosi principem omnino locum dolores occupant, utpote quibus, ut est apud CICERONEM, nihil magis in nobis contra naturam est, quorum causa miseri atque afflicti principes æque ac infimæ sortis homines, Medicis fiunt supplices, nihilque prius atque enixius ab iis flagitare solent, quam horum lenimen & allevamentum, omnibusque aliis, utut sæpe periculosis symptomatibus insuper habitis, hujus remedium serio desiderant. Neque verò medentes, qui gratiosi audiunt vulgo, usque adeo omnem exuerunt humanitatem, ut non precibus atque querelis languentium locum dare, eorumque miseriis subvenire, si possint, velint. Sed interdum docta plus valet arte malum. Notavi unum alterumque ex cl. PECHLINI, & propria observatione cephalicæ seu Hemicranicæ potius periodicæ, nullis admodum remediis obnoxie exemplum in desideratis pathologicis. Similis autem dorsi & lumborum doloris admodum rebellis in appendice fiet mentio. Ac solent præsertim dentium & podagrici dolores vim remediorum mire eludere, ubi expertus testatur F. SCHRADERUS d. dolor. fin. ab eoque, quem modo laudavimus, cl. PECHLINO docemur, id quod ipsum experientia edocuit, ne uni quidem odontalgicæ verum, absolutum, & minime fallax specificum à Medicis productum esse, & tam magnifice conceptas spes, expectantium vota eludere. L.I. Obs. XIII. Quo quidem loco, cum dolores sæpenumero fixi, pertinaces,

naces, incurabiles, ab aneurismatibus oriantur internis, fatendum omnino est cum intelligentibus, & Medicis imprimis Vratislaviensibus l. c. 1701. p. 273. quod præclarissime de Medicina mereretur, si quis curiosius indagaret, & signa latentium aneurismatum detegeret, ac cum judice PARÆO incurabilia sint, rationem, qua ægri in tantis molestiis ex parte sublevari possent, solide ostenderet, quod nuper cl. BAGLIVIVS pollicitus est, se facturum. Huc pertinent polypi, calculi, vermes, & abscessus in cerebro latentes, qui medentis oculorum aciem effugiunt, interim sub consueta alicujus morbi facie se sistunt, cujus ineluctabile fatum non nisi post fata per inquisitionem anatomicam quærentibus patefcere potest, ut est in Actis Med. Berol. vol. 1. p. 48. Equidem non usque adeo rerum omnium sum ignarus, ut nesciam, opium, & remedia ex eo parata adversus dolorum furias, toto die & adhiberi & commendari à Medicis pragmaticis. Sed verò nec illud me fugit, hoc remedii genus, neque ab omnibus in tanta naturarum & morborum varietate, prout conveniebat, sed pro varia cujuslibet opinione varie adhiberi: *Id quod hoc quidem magis dolendum, quo certius est, nullum sape majus ab alio remedio auxilium, neque periculum in ullo remedio majus esse, ut pro more eleganter advertit ill. J. G. BERGERUS d. vi opii Raref. p. 5. Ut vero opio multi multum, sic alii parum admodum in doloribus leniendis tribuunt, plerique autem rectum ejus usum laudant, abusus vero quosvis abominantur.* Hos

inter agmen merito ducit vir amplissimis muneribus, & exquisita artis doctrina præstantissimus G. E. STAHLIUS. Is enim postquam varios & detestandos circa abusum opii notasset errores: *intanta*, pergit, *rerum perplexarum implicatione*, *tutissimum consilium fuerit optimum: abstinere*: & hoc idem etiam facillimum. Proximum, *circumspectissime in his rebus versari*: sed puto *difficillimum*, propter præsupponendum habitum, *prudenter circumspiciendi*. Huic tamen difficultati *subsidium non contemnendum erit, non locum dare opiatis*, nisi ubi vere, iterum dico, & iterum *vere urgent symptomata*. Tandemque hoc concludit voto: *Veniet forte tempus ad posteritatem omnibus votis merito præcipiendum, quo ejus generis facinora severiore, quam nudarum dehortationum energia compescantur.* d. impost. Opii. cf. Annal. Vratisl. 1717. M. Nov. p. 291.

XVI.

Alterum cerebri & generis vitium nervosi, non minus horrendum convulsiones constituunt, & contractiones partium, modo omnium, modo harum, illarum, spasmodicæ, quarum illæ uno epilepsiæ & morbi fontici sacrive appellatione venire Medicis solent. His autem convulsionibus varia, & infinita vulgo opponuntur præsidiorum genera & sæpius frustra, ubi non est obscurum illis, qui ejusmodi morbos sedulo, nec perfunctorie tractarunt. Viri certe eruditi sæpius, sed nunquam sine horrore recordor, diris talismodi motibus convulsivis in facie & maxillis afflictis diu, tandemque con-

confecti, quos remedia varia & selecta, summa
exhibita industria, nec minori cura & sollicitudine
usurpata, perque sat longum tempus continuata
nihil equidem mitigare, nedum fugare valuerunt.
Simile fortassis fatum in hujus cura morbi Medi-
corum fuit Vratislaviensium, unde hæ eorundem
querelæ fluere videntur: *Therapia hujus affectus
maxime ardua, ac, qui vel parum hic promittere
audent, vix ac ne vix fidem adimplent. Felices,
qui methodo præservatoria à fontico hoc malo indu-
stria periti Medici præmuniuntur, ablati epilepsie
causis. Jam præsentē epilepsia omnis causarum
varietas iterum iterumque diu anxie sub examen
vocanda est, ac ne vera quidem inventa causa præ-
cipitanter medela in malo inveterato promittenda
est, nam non cessat, etiam remota causa, malum,
nisi motuum convulsivorum tollatur assuetudo, quod
forte omnium est difficillimum -- Nemo ex nobis
cum Menecrate, de quo Athenæus l. 7. deipnosoph.
multis stipatus epilepticis, habitu Deorum vestitus
in publicum prodire poterit l. c. 1699. p. 42. Eo-
demque loco p. 37. de epilepsia infantum sequen-
tia tradunt, ab omni jactantia aliena: In idio-
pathia, quo te veritas, vix apparet -- Hic, qui
arcana sua jactant, qui plenis buccis in specifico-
rum suorum laudes declamant, ostendant, præstent-
que se viros! Quanta potuit industria & circum-
spectione, collegium nostrum adhibuit nobiliora re-
media, nec tamen parentum lacrymas, sæpe par-
cas, ut unicis suis parcant, placare cupientes, adeo
frequenter abstergere potuit.* Equidem, cum ar-

canorum & specificorum incidat mentio, non prætermittenda videntur cl. Viri, M. B. VALENTINI, quæ diss. ep. III. d. nat. Med. p. 149. leguntur, præsertim cum plura in iisdem hodieque desiderari, in propatulo sit. Ita autem ille: *Novi empiricum, epilepsias habituales, unico, eoque drastico remedio funditus extirpantem, ab omnibus alioqui pro incurabilibus reputatas - Vis autem & activitas remedii in eo latet, quod spirituum naturam in morbis illis succumbentem ele- vet: qui capit, capiat.* Ac solent imprimis, qui chymicis delectantur, ejusdem ope artis elaborata magnis evehere encomiis ad morborum gravissimorum, & caduci, de quo nobis sermo, medelam, ut alios inter Medicum atque Chymicum non vulgaris doctrinæ J. A. STISSERUM, causam difficilis ejusmodi morborum curationis chymicorum contentui remediorum adscribere videmus. Qui proinde, quod horum elogiis destinavit, ita orditur caput: *Epilepticorum, quamvis amplissimus penes practicos reperiatnr numerus, nihilominus tamen epilepsia satis frequens existit, & medicorum sanationes illudere haud raro consuevit, nisi herculeo huic morbo generosis chymico artificiorum elaboratis, & non sine labore paratis obviam eatur remediis.* Quæ qualia sint, ad mentem ipsius, & sequentibus haud obscure elucescit, ubi præter salia volatilia urinosa, è partibus animantium duris vi ignis expulsa, ex antimonio, mercurio, & cui palmam præ reliquis tribuit, vitriolo, itemque fuligine non inelegantia parare docet remedia viri erudi-

eruditissimus. At vero his & similibus arte spagy-
rica confectis medicamentis, ut nihil detractum
velim, & quæ de iisdem prædicantur, ad experi-
entiae suffragia examinanda in posterum, censeam;
ita remediis chymicis, nec minimum, nec nimium
tribuere nobis cum J BOHNIO erit liberum,
postquam eodem autore doctissimo viro, immo-
dica ejusmodi encomia inflare sæpius videntur ho-
minum imperitiorum spes, mox tamen destituunt,
& propriis aliorumque experimentis edocemur,
non evenire semper ac protinus ab illis, quod spera-
mus, vovemus, fingimus, d. Med. Galen. &
Chym. V. BARTHOLOMÆUS ipse de
MOOR, Medicus in Belgio clarissimus, fusc per-
tractata epilepsiæ & convulsionum curatione me-
thodica, ubi ad specificorum mentionem sermo-
nem delapsus videt, gradum quasi retracturus, &
quæ dicere cœperat, retractaturus, & hac, in-
quit, est procul dubio pars curationis, qua non
tantum in hoc, sed plurimis aliis morbis maxime
desideratur. Non desunt equidem descriptiones
plantarum, animalium, mineralium, non desunt
descriptiones remediorum ad pompam concinnato-
rum, non desunt quoque encomia, quibus hæc vel
illa simplicia aut composita celebrantur; sed si ve-
ritatem libere profiteri liceat, pauca promissis re-
spondent. Pathol. Cereb. p. 436. Equidem
plura inter alia, magnis ornata encomiis, singulare
quoddam specificum, tum ad febres, tum con-
vulsionem imprimis à DIPPELIO laudatum, ab eo-
que in Vita anim. morb. & med, c. 2. haud ob-

scure descriptum est. Oleum nempe foetidum ex parte quavis animalis, (quam ad mentem quorundam sanguis humanus vel cervinus, ex aliorum vero sententia alia constituunt) per retortam, destillare, & per frequentem, decimam minimum & quintam rectificationem ab empyreumate liberare docet, ab hujus vero ad guttas 30.40 usu mirandos effectus in convulsionibus imprimis epilepticis spondet. Nec de nihilo esse promissa, J. JUNCKERI, & J. E. CAMERARII testatur industria, utpote qui medicamentum hoc sollicitè elaboratum, & magna circumspectione in affectibus convulsivis propinatum spem in nonnullis subiectis minime fefellisse, experti sunt. Sed nec omnium expectationi epilepticorum hoc ipso remedio factum iri satis, exempla docebunt, quibus iidem cl. Viri medicamentum non minori sollicitudine, sed frustra propinarunt. Vid. Annal. Vratisl. 1717. M. Jan. p. 561.

XVII.

Tonum partium nimis auctum atque intensum motus arguunt convulsivi, in cujus remissione seu atonia apoplexiam, & quæ hanc plerumque excipere solet, patet radicatam esse. De quibus nunc porro, ordine jubente, paucis acturus, opportune doctissimi recorder Medici Londinensis, quem THOMAM fuisse SYDENHAMIIUM, Hippocratici ingenii æmulum suspicatur, & ingenii candorem viri laudat, qui hæc refert, J. G. BERGERUS d. Apopl. II. Is enim à collega suo G. HARRIS interrogatus, quamobrem de morbis capitis

capitis nihil unquam in lucem emisisset, cum de morbis tot aliis tam feliciter tantoque cum applausu scripserit, respondisse fertur, illud propterea factum fuisse, quoniam illos curare morbos haud potuerit, id quod imprimis de apoplexia, gravissimo valere morbo, nemo illorum diffitebitur, qui ægrotis ejusmodi optima & selectissima propinavit remedia, sed effectum salutarem non nisi raro animadvertit. Clarissimi inter multos Medici Vratislavienses, qui nihil hic dissimulare solent, cum methodum vulgatam minus sufficientem esse, perspicerent, ad aliam, eamque tutiorem, ex aliis, mentem atque cogitationem vertunt, sed quo successu, hæc docent verba, digna, quæ hic reperantur omnia: *Cum vero hodie usitata apoplexia curanda ratio adeo parum succedat, sæpius in mentem venit prisca methodicorum methodus, quæ moderna è diametro opposita est. Nam loco frictionum, vellicationum, crinium evulsionum, imperat hæc articulorum blandi tactus continentiam, id est suavem contrectationem. Nos hodie spirituosissimis aquis ac odoratis nervinis, verticem, tempora, vultum, spinam dorsi imbuiamus: methodici olim medias capitis partes & collum limpida lana tegebant, & fomenta olei dulcis, & calidi adhibebant, & expressis ex aqua calida spongiis vultum fovebant. Nos hodie spirituosas ac volatilia apoplecticis exhibemus; illi simplicem aquam sed calidam, aut mulsum infundebant. Nos acribus clysteribus alvum irritamus; illi clystere simplici ac blando intestina crassa eluebant.*

*bant--Verbo, nobis tonica & strictoria; illis relaxantia, ac stricturam nimiam solventia cura prora & puppis erant - De hac prisca apoplexia medendi ratione iudicium ferri accuratum nequit, antequam eam in usum aliquoties vocaveris; in usum autem, ut vocet quisquam, non temere fuerim auctor, quomocunque cadat res, nisi animum plane adversus calumnias vulpinas, fraudes ac mille technas obfirmaverit. l.c. 1702. p. 36. Et quod paralyfin speciatim faucium attinet, iidem doctissimi viri, post recitatum triste exemplum morbi, omni adhibita sollicitudine curati, sed minus sanati, nec apparet, inquiunt, quomodo huic morbo occurrere debeat. l.c. p. 98. inficiandum ut adeoque non sit, hodieque cum veritate convenire oraculum HIPPOCRATIS II. Aph. XLII. *Apoplexiam fortem solvere, impossibile est, levem etiam non facile.* Ac quæ à venenis, ut & à polypo producta fuerit, nullam hæctenus medelam recepisse, non modo cum H. BOERHAVE aph. 1035; sed & idem effatum ad plures alias latentesque causas extendi posse, fateamur licet. Quæ vero sub speciosis titulis circumferuntur medicamenta apoplectica, & variæ imprimis aquæ destillatæ, quas vitæ vocant, de his merito audiendum est J. CRATONIS iudicium: *De aquis vitæ mortiferis nihil dico. Magna est varietas, summa in usu vanitas, atque non minus, quam ebrietas, quæ hujus mali mater est, cum eodem modo cerebrum afficiant, nocent.* Conf. XXXVII. ut & J. J. WEPFERI, qui præ cæteris egregie de Apoplexia exposuit, Exerc.*

Exerc. d. Apopl. p. 256. *Quod spiritus vini praestat, idem & juniperinus, cerasorum nigrorum, liliorum convallium, & similes valent, idque eo potentius, si infusis aromatibus imbuuntur. Hi si frequenter assumuntur, non solum cerebrum ad apoplexiam proclive reddunt, sed & nimium ingurgitati citra aliam causam soli illam sapius effecerunt.*

XVIII.

Reliquos inter cerebri & generis nervosi morbos deliria imprimis multam medentibus causantur operam, nec tædii minus. De Melancholia, manifestum est effatum N. TULPII, veritati omnino congruum: *Velut non cujusvis est, melancholicis mederi, sic difficulter quoque eradicantur clanculum ex iporum animis imagines ab atrabile, falso impressæ.* Obs. L.I. cap.XVIII. idemque de mania multo valet magis, ut solet, aucto morbi gradu iste in hunc non raro facessere. Tametsi enim cl. M. B. VALENTINI eruditissimum novit Auliatrum, drastico pharmaco, maniam curantem, vix paucis interpositis specificis l. c. vehementer tamen dolendum est, artificem cum suis arcanis non pluribus bono innotuisse publico. Mihi de ejusmodi specificis sententia placet B. ALBINI, Medici Lugdunensis in Batavis clarissimi, quando exposita medendi ratione in mania hætenus recepta, porrò capite XVIII. de mania ita tradit: *Alia, quæ desuper tanquam specifica commendari solent, cerebræ nempe canum, arietum, sanguinem asini post aures incisi collectum sicco*

Ecco prætereo pede; à celeberrimis enim viris, qui hæc commendant, dissentire nolo, nec hætenus tamen consentire possum. Dabit dies meliora & certiora. Sed aliud superest, idemque miserrimum, juxta CELSUM, morbi genus, in quo æger à cane vel alio animali rabido morsus simul & siti & aquæ cruciatur metu. Ex quo sævissimo delirio, cum ad ἀνὴρ pervenerit, neminem ferme sanatum annotarunt scriptores ex antiquitate superstites GALENUS, DIOSCORIDES, CELSUS, SCRIBONIUS LARGUS, ut penes MARTINUM est LISTERUM Ex. d. Hydroph. p. 42. Ac licet à CELSO laudatum præsidium, improvisum nempe ægroti in piscinam vel fluvium immersionem plures deinde imitati fuerint, successum tamen non æque optatum experti, uno nunc ore fatentur omnes, ubi rabies & aquæ metus ad complementum accesserit morbi, hæc atque alia præsidiorum genera irrita esse omnia: Quanquam, ut B. ALBINUS monet, cum Paræo suaderem, ut magis aliis fiderent remediis, cum fieri quidem possit, ut fermentum id ejiciatur, sed fortasse id fieri non possit, nam quod per forte affirmatur, id per forte etiam negatur, plurimosque mari immersos factos esse hydrophobicos, Ferandum Pouzet, Cardinalem, recensere ait l. c. Ac multum fallor, aut radix mungos, cujus infallibilem virtutem adversus canis rabidi morsum, in brutis æque ac hominibus multis successibus expertus est C. KÆMPFERUS l. c. alcali item vegetabile, Sanatodos dictum, ac cantharidum infusum, & nonnulla alia
à SYL-

à SYLVIO BOCCONE Obs. curios. passim hunc in finem commendata, eundem in censum collocanda erunt, in principio & à morfu mox exhibita aliquem ut laude dignum, aut nullum præstent effectum. Nam, ut apposite HERMANNUS monet BOERHAVE, aph. 1139. *A nata medicina huc usque omnes ferè artis principes deplorant, demorsorum prophylaxin vix ullam certam haberi, & jam aquam paventium sanatorum exemplum dari certa fide nullum. Maxime vero dolendum, post secula illapsa irritum successum hætenus applicatorum deplorantia, non esse tentatas diversas à primis methodos.* Porro autem aph. 1146. 1147. quæ desideret, exponit cl. Vir: *Nec desperandum tamen, ob exempla, jam in aliis venenis constantia, de inveniendò hujus singularis veneni antidoto singulari. Hætenus vero nullius ea comperta fides, cui credi queat salus miserrime periclitantis hominis, cum nullum sit notum, cujus experimenta certa, sed vel speculationi ortum debeat, vel descriptis ex alio confisum sit. Nec Æschrionis apud Galenum & Oribasium arcano de cancris combustis, nec Scribonii Largi famigerata Opiata ad rabiem Sicularum, nec Peregriini consilio de pelle Hyenæ, nec Actii, Ruffi, Posidonii, cinere cancrorum cum theriaca, nec jactata Palmario medela, vel nimis laudato Meyerne, Grevu & venatoribus stanno cum mithridatio, nec in somniis sacris revelata radix cynorrhodonis, aliisve in cælum elato lichene cinereo terrestri, pimpinella, jecore rabiosi canis ex-*
nsto,

usto, & similibus, exceptis. Quod si vero ipsa jam rabies ægrum invaserit, atque ejus jam sit furoris, ut spes vel exigua vel nulla restitutionis superfit; tum equidem ad mentem nonnullorum, quos inter est J. GERDESIUS d. Hydroph. XXX. ea o-mittenda non sunt, quæ vel minimam spem atque speciem ægri restituendi præ se ferunt; hinc quoniam anceps remedium melius est, quam nullum, sanguinis transfusio instituenda erit: quo quidem loco integrum processum & cautelas satis sollicitè expositas videre est. At enim vero dubium hoc valde remedii genus magnis haud ita pridem in scholis medicorum celebratum encomiis, cur nostris temporibus venerit in desuetudinem, non aliam crediderim causam, nisi infaustus, qui medicos ab ulteriore tentamine deterruit, rei gestæ successus. Illustre fateor est exemplum, quod J. DIONYSII suggerit epistola de inveterata dementia per sanguinis transfusionem Lutetiæ Parisiorum sanata in Act. Phil. Angl. 1668. p. 504. sed longe foret luculentius, si ultra duos sanatio mentes perdurasset cf. p. 588. Sic & nostra memoria cl. CHILIANI, Medicus Vismariensis duo chirurgiæ infusoriæ suppeditat paradigmata cum balsamo de mecha tentatæ, alterum in ulcere maxillæ venereo, in dolore capitis alterum. Sed, ut quoad alterum beato optatus est eventus, ita in altero expertus est, remedia optime excogitata pessime nonnunquam cedere. Vid. Annal. Vratisl. 1718. p. 993. Aph. 1086. Nobis de hoc quidem invento novo cum non liceat prolixius nunc digredi, suffe-

suffecerit illustris Dani sententia Medici, OLAI
inquam BORRICHII, qui data occasione
fuse enarratis commodis simul atque incommo-
dis à chirurgia infusoria & transfusoria expectan-
dis, cautelis item haud parvi momenti suggestis;
ad summum, inquit, *laudamus illustria molimi-
na, sed experimentorum adhuc continuationes,
variationesque desideramus tentamentorum, an-
tequam fidem nostram obligent in solidum; id in-
terea neutiquam dissimulantes, commendandum
esse rerum magnarum conatum, licet non semper
respondeat eventus.* Diff. Acad. II p.88.

XIX.

Visis nunc iis, quæ circa potiores cerebri
morbos, cum de omnibus agere, constitutum
non sit, hodieque desiderantur; non est, quod in
vitiis oculorum (quorum medelam elegantiorē
& feliciorē per selecta & exquisita magis reme-
dia, quam quæ hætenus innotuere, sollicitè desi-
derare J. SCHRADERUM, Medicum in Belgio
clarissimum, ex humanissimo viri recordor dis-
cursu) aut aurium, faucium & linguæ, dentiumque
defectibus recensendis prolixam impendamus ope-
ram. In hisce enim multa admodum esse, quæ
desiderari queant, non nisi illos fugit, qui ad eo-
rundem medelam raro aut nunquam accedunt.
Pectoris inter vitia tussis quidem est vulgaris-
sima, quæ parvi plerumque penditur, utpote re-
mediis domesticis haud difficulter obediens.
Hanc vero non eadem tolli semper facilitate, illi
norunt, qui ad tussim infantum convulsivam haud

ita

ita pridem nobis epidemiam selecta magno studio nobiscum propinarunt medicamenta, nec tamen nisi raro effectus fausto beati. Sic & Raucedo, familiare & leve, ut putatur, malum, multum non raro in curando facessit negotii; veritatem oraculi Hippocratici II. aph. 40. multi ut experiantur cum Vratislaviensibus hodieque Medici. Solet vero utrumque symptoma, Raucedo nimirum & tussis, prodromus partim, partim accidens morbi existere gravissimi, qui phtisis audit, & in exulceratione pulmonum cum febre hectica communissime fundatur. De cujus curatione mali licet multi multa gloriantur, una tamen prudentiorum est sententia Medicorum, nullam id medelam admittere. Instar omnium insignis est casuista B. TIMAEUS à GULDENKLEE, qui uxoris occasione hoc fere confectæ malo, hanc acerbam fundit querelam: *Ego cum nihil intermiserim, quod ad morbi curationem quovis modo facere poterat, nec in tota praxi mea, quam triginta septem annis exerceo, quempiam ulcere pulmonum affectum integræ sanitati restitutum viderim, tandem in eam deveni sententiam, phtisin proprie sic dictam, quæ cum pulmonis exulceratione conjungitur, humana arte perfecte sanari non posse* L. II. Ep. 4. Equidem G. BAGLIVIVS utrique, & morbo, & desiderato medelam paraturus, phtisis, inquit, ab ulcere pulmonum, vulgo pro incurabili derelinquitur, quia, ut ajunt, tale ulcus internum est, & occultum, nec ut alia externa ulcera, mundificari & à pure abstergi potest; sed quare non id agunt Medici, ut invest.

investigent ulceris situm, eoque detecto, sectionem inter costas institunt, ut medicamenta introduci possent, rationem sane non agnosco. Prax. Med. L. II. § 1. Et hac quidem ratione, ulcus pulmonum perfectum curatum esse, ex Actis philosophicis Anglicanis in Actis Erud. Lips. 1705. p. 331. memoriae est proditum. Sed, quinoverit, id quod J. H. SLEVOGTIUS, rarioris doctrinae, nec vulgaris experientiae Medicus, praecclare ostendit, phtisin non semper in ulcere pulmonum fundatam esse, eum necesse est, agnita hujus quoque praesidii insufficientia, si quidem cordatus, ut par est, Medicus existat, ubi ad lectum phtisicorum venerit, pudeat suae impudentiae, & pigeat artis adeo inopis auxilii, tædeatque, re ipsa comprobari, phtisin esse opprobrium Medicorum, quae verba laudati sunt viri, quibus schediasmati de phtisi Med. opprobrio colophonem imponit. Ut vero pulmonaris, sic & aliarum partium tabes ad lethum plerumque recta deducunt via. Quemadmodum tabis dorsalis tale inter alia legimus prognosticon apud N. TULPIUM L. III. obs. cap. 24. *Per- vitacaci sacrae hujus fistula tibi auxilia medica esse, non solum infirma, sed ausim dicere nulla.*

XX.

Sunt vero & alia in pectore & corde imprimis vitia abscondita, ut calculi, vermes, polypi & similia, tum varias alias molestias, tum frequentes imprimis lipothymias, palpitationes & angustias praecordiorum, cum spiritu difficili inferentia, quarum causam afflictionum si cor in se ipso alat,

(D)

raro

raro perfectam curationem admittit; excre-
 scentia vero ejus, ruptæque & exelæ valvulæ & vitia
 similia ut cognosci certo nequeunt, sic etiam artis
 operam viresque eludunt, quemadmodum ele-
 ganter docet, quem sæpius laudavimus, J. G.
 BERGERUS, d. palp. Cord. XV. Quo quidem
 loco, *Nec vero, pergit, concretiones illius polypose,*
antequam perfecta fuerint, cognoscuntur, & si
cognita sint, sero venit, & frustra est omnis medi-
cina. Ac licet peculiari nec superficiario labore,
 polypum cordis & nosse & curare docuerit vir
 multis illustris meritis, ad ultimum tamen hæc lu-
 bens fatetur: *Quod si vero adhibitis adhibendis,*
actisque omnibus ager ad pristinam valetudinem
non redeat, sed polypus in corde longiore tempore
obduraverit, desperandum est de illius restitutione,
quia ignota sunt remedia, quæ corpus tale com-
pactum perfecte dissolvere possint. Accedit & istud,
 quod difficilem non minus curam, quam diagno-
 sin & prognosin ad mentem T. WILLISII diffi-
 ciliorem & magis obscuram reddit, quod non nisi
 conjectura assequamur, adesse polypum, & ea-
 dem symptomata ab alia causa produci possint: Si
 ergò omni adhibita industria illa tandem cessent,
 incertus adhuc es, num polypum vel aliud vitium
 curaveris? si enim mors supervenerit, & anatome
 tibi, polypum adesse, monstraverit, certus inde
 fis, te bene conjecturasse, sed jam etiam certo scis,
 te omnibus tuis medicamentis nihil effecisse, ut
 putem, per experientiam nobis nunquam con-
 stare posse, quænam medicamenta curando poly-
 po

po inferviant, ut scite B. ALBINUS d. polyp. XVI. advertit.

XXI.

In morbis verò pectoris reliquis nullum facile medentum attentionem excitare, nullum etiam spes eorum frustrari magis, quam hydropem pectoris videmus. Hic enim versipellis vitæ humanæ hostis, ita nonnunquam furit, sævaque excitat symptomata, ut animæ corporisque non sine causa brevi metuas divortium, quod tamen, functionibus omnibus ad pristinam mox activitatem redeuntibus non nisi multo exacto tempore evenit. Sicut ex adverso, ubi fausta & salutaria apparent phænomena, extrema, quod nemini venerat in mentem, nonnunquam instare, exemplis discimus. Sed, quicquid ejus rei sit, affectus omnium expertorum testimonio est curatu difficillimus, & tantum non impossibilis. Quamvis enim non desint, qui morbum per mercurialia, nervina, emetica, millepedes, & varii generis diuretica, ipsamque paracenthesin curatum, editis eam in rem observationibus, tradiderunt, quod nuper admodum A. HÜTTERUM, Chirurgum Noribergensem, fecisse novimus, hæc tamen omnia & si quæ sunt similia, ex sapone veneto, aut aliis ex rebus variis confecta remedia, irritò sæpius conatu propinata esse, aliorum, qui nec sibi nec aliis blandiuntur, loquuntur observationes. Quos inter luculentum collegii imprimis medici Vratislaviensis testimonium, eodemque observationibus de hydropem pectoris, magna circumspeditione institutis & fide-

liter descriptis finem impositum deprehendimus, estque ejusmodi: *Quantumvis autem varia ha-*
Etenus remedia recensuerimus, quibus malum hoc
debellari queat & debeat, pro candore tamen no-
stro non ducimus esse dissimulandum, quod mul-
toties malum hoc tam rebelle sit, ut acri non tan-
tum non curentur, sed ne quidem symptomata
eorum mitigentur. Quo in casu medicamenta
avara manu acri danda esse, credimus, imo Me-
dicos nihil à Christiana pietate alienum facturos
putamus, si prorsus à remediis exhibendis per
tempus abstineant.

XXII.

Enimvero hydrops in universum omnis, seu
totum corporis habitum, sub Ascitis, vel Anasarcae
& Tympanitis denominatione, sive hanc illam
corporis partem occupet, scandalis Medicorum
à multo retrò tempore adnumeratus est. Quo
vero jure, quave id factum injuria, videant, qui-
bus volupe & otium est penes J. BOHNIUM
Progr. ad diss. Inaug. d. Hydr. d. Berghold. Divus
certe Senex d. Intern. Affect. text. XXVII. *Mor-*
bis, inquit, gravis est hydrops, & pauci hunc effu-
giunt. Eademque ARETÆI est sententia, quam
L. 2. d. caus. & sign. diut. morb. prodidit: Ab hy-
drope per pauci liberantur, idque felicitate qua-
dam Deorum potius, quam artis auxilio. Cujus
quidem rei cum indies ingenti hydropicorum fatis
cedentium numero admoneamur, tanto est mi-
randum magis, ægros ejusmodi præter rationem
bene sperare, id quod huic morbo cum phrifi
com-

commune, utrique vero proprium deprehendi-
mus. De eo vero J. H. HEUCHERUM, virum
doctissimum ita differentem audire juvabit: Si
quod est genus egrorum, est sane hydropicum, quod
videtur velle & optare, ut prolixam amplissimam-
que spem faciat Medicus. Nam quamvis per-
vici sibi satis hydrope graviore liberentur. - - hoc
nilominus plures eorundem, hydrope correpti
vivendi cupiditatem pariter & mali ostendunt
tolerantiam planè singularem: idque faciunt non
tam quadam vel animi alacritate, vel spe, quam
ipsa morbi natura inducti. Neque verò tam li-
cet ejus cupiditatis reperire causam, quam mirari,
qui fiat, quod cum in aliis, iisque non tam pericu-
losis affectuum generibus, abjicere animum agri
soleant; in hydrope solo cum tam longas spes concipi-
ant, tum tanta vivendi cupiditate teneantur.
Caut. in cogn. cur. hydr. necess. p. 15. Equidem
non dum memoria excidit, inter initia praxeos, da-
tum forte unicum medicamentum, virtute im-
primis diuretica eminens, anasarcam in juvenula,
simul & semel per singularem Dei gratiam pro-
pulsavisse. Sed nec illud omittendum, magna alias
circumspectione, purgantia modo fortiora, modò
mitiora, aperientia, salina, amara, ipsamque pa-
racenthesin & similia pro re nata à me aliisque in
hydropicis applicata, sed effectum minus salutare do-
nata fuisse. Ac licet diaphoreticis præ reliquis
medicamentis cum T. BARTHOLINO non-
nulli; opiatibus verò M. ETTMULLERUS;
martialibus atque antimoniatibus invicem mistis

F. HOFFMANNUS, T. SYDENHAMIUS & R. LENTILIUS; rhabarbarinis demum J. R. CAMERARIUS; aliis alii multum tribuunt; nobis illustris, quem modò laudavimus, Archiatri, eo magis sententia placet, quo propius à veritate abest. Ita autem ipsi l. c. p. 18. loqui placuit: *Videntur ii parum cauti, si qui jactent medicinam, omni superando hydropi parem. Vana est isthac ostentatio, & crassa suspicionem ignorantiae affert, nescientiamque prodit tot tamque variantium, unde emergit hydrops, causarum.* FRIDERICUS ipse RUYSCHIUS, Medicus atque anatomicus sine exemplo maximus Obs. anat. chir. XLVI. hunc in modum scribere non dubitavit: *Quis medicorum curare potest hydropem, ascitem limosum, membranis inclusum?* Ac paracenthesin sigillatim in hydrope tanti non esse momenti, nec adeo temere instituendam, prout nonnulli voluere autores Obs. XLV. docuit. Quisquis vero de illo dubitat, Historiam quæso morborum Vratislavienfium iterum introspiciat, ac 1699. p. 124. annotatum inveniet, collectores ejus ab omni furore & jactantia alienos, post adhibita purgantia, aperientia, alterantia, cachectica, martialia, mercurialia, antiscorbutica, hypochondriaca, diuretica, roborantia, atque externa quoque topica, sed frustra adhibita ita conqueri: *Nec tamen magnus est hydropicorum numerus, qui sollicita nostra cura à nobis fuerunt liberati, & singulari Dei benignitati potius, in hisce quoque, qui evasere, auxilium & sublevationem tribuimus, quam me-*

dica

dicamentorum viribus cum Valeriola L.I. Obs. 2.
narrante, quomodo ascitica uxor congruis à se
presidiis restituta.

XXIII.

Iisdem vero doctissimis auctoribus quantum
ars valeat, in gravissimis ac diuturnis cruciatibus,
qui vel peritonæum, vel membranas, quæ abdo-
minis ventrisque partibus obtenduntur, afficiunt,
quosque nonnulli colicos, & FERNELIUS quidem
nothos, RIOLANUS vero pictavienses appellat,
edocemur. De hisce enim, ut Aph. XI. Sect. IV.
HIPPOCRATIS merito intelligitur: *Quibus
termina, & circa umbilicum dolores, & lumbo-
rum dolor, qui nec purgantibus, nec aliter solvi-
tur, in hydropem siccum firmatur*; ita illos neque
clysteribus, neque fomentis, neque medicamen-
tis, nec aliis remediis, quibus colici dolores miti-
gantur, placari solere, sed & apud Vratislavien-
ses, ubi frequentiores sunt, quam inexperti cre-
dant, admodum rebelles esse, & fere tympaniti-
dem præcurrere l. c. 1700. p. 176. annotatum vi-
demus, cum addito: *Quomodo huic occurrendum
malo, edoceri cupimus ab aliis; nos enim omnia
tentantes, hætenus sæpe successus destituit.* Idem
vero omnino de passione valere iliaca, morbo, ob-
truculentam faciem miserere mei alias dicto, nemo
nisi qui ægros eodem afflicto, qui & carminativa
& laxantia & clysteres & nitrosa, ipsaque mercu-
rialia (de quibus BOHNIUS cum SYDENHAMIO
judicat, ea si non noxam inferant, certe quod de
iis jactant plures, minus aut raro præstare) aut

phosphorum ipsum (juxta Hist. Morb. Vratisl.
1701. p. 503.) & sexcenta alia frustra admiserunt,
aut plane non, aut paucos vidit, temere ibit infi-
cias. Equidem multos inter alios P. BARBETTE,
quid in cura hujus gravissimi morbi desideret, hisce
declarat: *Mediis ordinariis nihil efficientibus, cu-
rurbitula magna sine scarificatione sepius parti do-
lenti apponi potest, atque iterum auferri. Annon
etiam prestaret, facta dissectione musculorum &
peritonei digitis susceptum intestinum extrahere,
quam certa morti egrotantem committere.* op.
chir. edit. Genev. 4. p. 512. Sed enim vero hoc
remedii genus desideratis medicis vel maxime an-
numerandum esse, tum res ipsa loquitur, tum à
R. LENTILIO Jatrom. p. 401. seq. solide evi-
ctum est. Ceterum dolores colicos genuinos, mi-
nime raro transire in abscessum, & spurios illos in
apostema aliquando degenerare, id quod experi-
entia confirmat, quos modo laudavimus cl. Vra-
tislaviensium Medici l. c. annotatum reliquere.
Talismi modo abscessus, qui mesenterium aut
hepar, aut alias abdominis partes obsident, sicut
quoad pathologiam & signa imprimis à J. FER-
NELIO & D. SENNERTO desideratorum ha-
bentur in numero; ita si MICHAELEM audias
ETTMÜLLERUM, Medicum certe pragmati-
cum peritissimum, ex abscessu & ulcere hepatis,
adde & reliquarum partium, nisi superficiale &
leve fuerit, pauci sunt, qui evadere solent. Ac
si demum ea excipias, quæ à cl. H. MEIBOMIO
de Abscess. intern. opere posthumo sunt annotata,
pauca

pauca in Medicorum monumentis reperies, quæ
Te in cura abscessuum internorum juvare queant.
Nec vero dysenteria minus, cujus ætiologiam, ut
& purgantium operandi modum ἀρρῆτον apposite
vocat STAHLIUS, ubi ad curam ventum est, de-
sideratis erit adnumeranda, aut ego multum fal-
lor. Licet enim in illa multa à multis, & laxantia
à plerisque, à quibus G. C. SCHELHAMERUS,
& B. de MOOR discedunt, emetica imprimis be-
nedicta ipecacuanhel radix; diluentia ἀνω καὶ κάτω
applicata à T. SYDENHAMIO, & J. E. SCHA-
PERO; opiata a plurimis, quos cum T. MINA-
DOO A. THONERUS redarguit; cortex item
chinæ à R. J. CAMERARIO una cum aliis mi-
stus, & infinita demum alia commenduntur; ea
tamen nobis mens sedet cum C. HELVICHIO
Hist. morb. Vratisl. 99. p. 101. quod commenda-
tiones medicamentorum effusæ, quæ tamen cre-
dulos misere ludificant, non aliunde oriantur,
quam quod adhibitis plurimis remediis, ultimo
præprimis si tum æger fateatur, se levamen sentire,
præpostere affectus transcribatur. Nec vero
multos admodum sentire levamen, funera testan-
tur, quæ non obstante auxiliorum abundantia, tum
alias tum præterito imprimis autumno, prævia
æstate calidissima, in variis Germaniæ, imo to-
tius Europæ locis, denso admodum agmine elata,
omnes recordamur,

XXIV.

Hisce autem & similibus excutiendis si diutius
inimorari animus esset, nullus facile morbus præ-

termittendus foret, qui non hæc aut illa in therapia desiderata suppeditaret. Potiores tantummodo, velut in exemplum adducere dum nobis est propositum, calculus nunc porro, renum imprimis & vesicæ examinandus venit, cujus medelam eo majori cura & sollicitudine à medentibus efflagitare solent ægri, quo majores sunt cruciatus, & humanam fere frangentes patientiam, quos à duris hisce corporibus illatos videmus. Equidem Medicorum non minus anxium atque flagrans offendimus desiderium, miseris ejusmodi ægrotis, optatas pro virili ferendi suppetias. Quem in finem varia laudantur medicamenta, tum pellendi, tum comminuendi, aut præcavendi, & sedandi demum, seu anodynoscopo. Lithontrica uno vocantur nomine, quæ calculum frangere creduntur, quæque à multis laudantur varia, ab aliis vero alto supercilio contemnuntur; quorum causam defendendam imprimis suscepit J. A. STISSERUS Act. Lab. Chym. II. 6. ubi inter alia, *Firmiter inquit, credo, non solum in regno animalis, verum etiam vegetabili & minerali, inesse remedia, quibus calculus comminui queat.* Tale autem remedium non unum omnibus adæquatum, sed pro causarum varietate varium arguit esse debere, quo pollet, judicio practico, nec acidis solum & causticis, sed & insipidis magnam in calculo comminuendo adscribit efficaciam vir doctissimus. Horum autem omnium licet ingentem facile coacervare catalogum, multis stipatum elogiis in proclivi sit, nobis tamen sententia arridet cl. PECH-

LINI: *immutare quidem, ejusmodi remedia, non-
nihil fermentum renum, non invitus concedo, &
prohibere, ne lapis concreascit, at concretum jam
dissolvere, prodigio proximum est. L. I. Obs. XIII.*
Ac multum vereor, ne eandem mereantur censu-
ram remedia, quæ à J. R. CAMERARIO Syll.
Mem. Med. Cent. VIII. 73. 76. cum multis elogiis
commendantur, ejusdemque sint tribus, quæ tum
alibi locorum, tum in Historia Morb. Vratisl. 99.
p. 133. 153. sed non sine addito tali judicio, recen-
sentur, quale à doctis atque expertis ejus collecto-
ribus poterat expectari; HIERONYMI, ex-
emplo CAPIVACCII, qui fatetur, se nescire,
quæ calculum in vesica frangere queant; & ERA-
STI, qui persuasum inquit, habeo, lapidem vesicæ
dissolvi remediis intra corpus non posse, nec non
A. DUDITHII, cui medicamentis intra corpus
concretos jam lapides atteri atque confringi posse,
non videtur simile vero. In hisce enim cumulandis
ne nimii nunc simus, illustris facit WEDELII
πίνξις, quæ, cum instar omnium sit, ex diss. d.
Calculi Mechanica p. 38. h. l. repeti meretur:
*Quicquid horum sit, pertinet hoc ad desiderata
medica, saltem nota in hunc usque diem id non
prestiterit. Si qui autem arcanum hoc revera possi-
dent, aternam merebuntur famam, si id dignis
revelaverint; quod si non fecerint, nec experi-
mentis comprobari possit effectus, ne nominandi
quidem fuerint.*

XXV.

Doloribus nephriticis cum arthriticis multum
inter-

intercedit affinitatis; ab his vero haud quaquam
facilius, quam ab istis liberantur miseri. *Neque
enim, si J. JACKSONI credimus, hoc in casu
quicquam prestare, possibile erit, donec remedia
nobiliora & magis exaltata, quam quae hodie apud
Galenicos & Chymicos artis filios vulgo prae-
stant, nobis innotescant.* Enchir. Med. p. 118. Quod
idem, tum variis in locis, tum hisce verbis THO-
MAS confirmat SYDENHAMIUS: *Si quis ob-
jiciat, multa esse remedia specifica ad podagram,
ego me ea nescire, lubens fateor: & vereor, ne pro-
missores isti perinde sint ignari, ac sum ego.* Equi-
dem plura inter alia praesidia, quorum catalogum
hicnectere superfluum erit, Moxa ex oriente allata,
multo pridem cum strepitu commendata fuit; sed
haec, cum, iudice cl. SLEVOGTIO, ultra vires
blandorum cauteriorum, quorum usus antiquissi-
mis temporibus notissimus extitit, non multum ha-
ctenus praestiterit, & insuper jam diu personis deli-
cationibus omne cauterium actuale nimis crudele
apparuerit, ideoque hoc novum cum antiquis
apud nos dudum frequentari desiit d. podagra,
ejusque Curat. Magnet. Quo eodem loco licet
plures morbum hunc transplantandi rationes, &
varia specifica à D. Esavio laudentur, his tamen
addendum putem, quod ad finem prolusionis le-
gitur viri doctissimi iudicium: *Nomina arcano-
rum, typis mandata, dissertationi inseri facile
toleravi, nec magneticas curandi rationes expun-
gere volui, cum nihil quidem, quod religioni ad-
versetur, continere videantur, sed per crebra ta-*

anien experientia, à suspitione vanitatis, otiosorumque ingeniorum lusibus se vendicare debeant. Ac vereor, ne Magnesia alba, sacharum lactis, aristolochiæ radix rotundæ, & si quæ sunt alia, aut artis aut naturæ effecta, indigena atque exotica id mereantur prædicatum, quod à ROSINO ipsis tribuitur LENTILIO: *Remedia nova quæ maximis encomiis in orbem ebuccinantur, ætatem non ferunt, sed prius plerumque, quam ipsi buccinatores intercidunt, & rarò se magnificis effectibus commendant.* Eteodr. Med. Pr. p. 1284. Quod nec M. B. VALENTINI, strenuus alias medicamentorum exoticorum ac novitate se commendantium encomiastes diffiteri audet, cujus hæc sunt verba: *Cæterum, quæcunque tandem sint, sive peregrina sive domestica, quæ pro sublevanda podagra inurantur, tantisper quidem hunc dolorem palliant, quatenus vel archæo terrorem incutere, vel lymphæ corrosivæ portionem exantlare apta nata sunt: an verò radicalis affectus deturbatio ita obtineri possit, valde dubito:* d. Moxa & Pod. p. 201. Ac videtur sane J. J. WALDSMIDIUS rem acu tetigisse, quando auri sacram famem, remedia alia ex aliis & quæsisse & commendasse ad podagram censet. Ita autem ille: *Arthritidis curatio non solum difficilis, sed & multorum fraudum ferax, ut quotidie experimur. Est enim novus quidam acquirendi opes modus: jactare curationem podagræ.* Si vero claudias PECHLINUM, existimat ille, tot esse futura podagricorum remedia, quot sunt, quæ ex hoc morbo ægrotant, individua,

vidua, quod plerisque cum tempore eadē sub-
repat, & fortuitorum, quam excogitatorum ma-
jor sit gloria. L.II. Obf. XXVIII. Nimirum plero-
rumque arthriticorum est etiamnum, quæ SE-
NECÆ olim fuit querela, qui cum de arthritidis
inveteratæ sanatione desperaret, sic nihilominus
scriptum reliquit: *Non perveni ad sanitatem, neque
perveniam quidem, deliniamenta magis, quam
remedia podagra mea compono, contentus, si ra-
rius accedat, & minus verminatur.*

XXVI.

Morbos demum mulierum atque infantum ne-
planè intactos prætermittamus, in illis partus oc-
currit difficilis, cui pro causarum diversitate his
aut illis præfidiis occurrere solent Medici Prag-
matici. Quod si verò situs infantis perversus adsit,
tum præter manualet opem, de omni reliquo au-
xilio desperant prudentiores. ROSINUS certe
LENTILIUS, à muliere rogatus gravida &
partus difficultatem metuente, annon posset mo-
dus excogitari, quo mediante fœtus situm in u-
tero debitum servare valeat? quæ in Medici nul-
lius potestate sunt, à se quoque frustra postulari,
apposite respondit, opus, addens, esse hoc solius
naturæ, nunquam artis, præter id, quod in partu
laborioso minus recte sito, peritæ obstetrices di-
gitorum ope efficere possunt l.c. p. 1075. Accedit
& illud, quod, ceu desideratum in muliebrium
medela affectuum non postremum, cum doctis-
simo PECHLINO clinici observant ad unum
omnes, in illis nimirum morbis, obstetricum &
nutri-

nutricularum semper majorem fuisse auctoritatem, quam Medicorum, nec ante Medicorum exacti consilia, quam vulgarium usum morbus spre-
 rit; imo verò tum quoque, etsi Medici sua op-
 portune commendent, ægrosque habeant obno-
 xios, juxta cum illis muliebria atque empirica ad-
 iberi, plerumque etiam eventus felicitatem hisce
 magis, quam illis adscribi, ut L. I. Obs. XXXIV.
 edere est. Qua vero certitudine curatur mor-
 borum, quibus infantes vivunt obnoxii, vel uni-
 umbrici, qui illos familiarissime exercere solent,
 documento sunt. Horum quippe præsentium sin-
 gula non rarò indicia adesse, neque tamen, propi-
 atis selectissimis pharmacis, ab alvo exire vide-
 us. Ac licet symptomata ante infesta plerum-
 que deinde remittant; & Medicus suo potiatur
 popo, non tamen propinqui, rem omnem rite
 esse peractam, facile persuadentur, corpus nisi
 elicti oculis manibusque usurpent. Expertus id
 est, quem modò laudavimus, PECHLINUS,
 ni fusc & erudite recensitis difficultatibus, quæ
 medicis in cura lumbricorum quotidie occurrunt,
 vero, inquit, nolim, quisquam existimet, ubi
 ermes, etiam post remedium exquisitorum usum
 non prodeunt, nullos ibi esse, cum, ut ante dixi,
 ato pituita visco se involvant, ut non nisi in spe-
 em phlegmatis redacti pro illa textura fluiditate
 alvo secedant. L. I. Obs. LXIV. Ut adeoque
 mo nisi qui nullos, aut paucos infantes ex lum-
 icis ægrotantes vidit, verisimile esse, dubitave-
 que à Viro summo G. W. WEDELIO tra-
 ctatione

Statione de anthelminticis, coronidis loco addita
legimus : *Levem quidem rem videri vermium
exterminium, saepe tamen levi apparatu non posse
debellari & ipsos & inde producta symptomata
horrenda, tonum viscerum laesum, aliaque incon-
venientia --* Amæn. Mat. Med. p. 373. V. Snem
denique penes infantes in morbis gravissimis, acu-
tis & chronicis, à Medicis Britannis, Italis atque
Gallis, toto celebrari die: ejusdem vero admini-
strationem apud Germanos nostros hodiernum de-
siderari, nemo nescit, sed scire licet, fieri illud non
Medicorum, sed ægrotantium, quique illis ad-
stant, culpa. Quod probe intelligentes Medici
Vratislavienses ad rem loquuntur : *Nos in tota
Germania V. Snem penes infantes prorsus omit-
tentes excusari non possemus, nisi contra vulgus &
muliercularum opinionem aliquid facere, esset con-
tra torrentem navigare* l. c. 99. p. 21.

XXVII.

Quod reliquum est, non equidem fulmine ta-
ctos, eorumque medelam prolixius examinabi-
mus, quod ab J. VEHRIO, & R. W. CRAUSIO
factum novimus; neque remedia contra insomnia
excutiemus, de quibus judice R. LENTILIO
l. c. p. 1311. in practicatorum libris nihil reperitur,
solus vero WEDELIUS hanc arenam disp. de
insomniis aggressus est. Neque etiam morbos à
visis spectris, quoad curam, videbimus latius, utpote
quod juxta cum eodem WEDELIO, FRIDE-
RICUS præstitit HOFFMANNUS. Sed nec re-
rum toto genere p. n. ab extra in corpus humanum
illapso.

Illapforum medicinam discutiemus quemadmo-
 dum infarctum tracheæ ab illapfa faba, in tenero
 egroto LENTILIUS curavit fideliter, sed omni
 tua cura impedire non potuit, quo minus sub con-
 vulsivis cruciatibus, per 4 dies superstes fatis tan-
 dem cederet. vid. l. c. p. 1085. cf. antec. & p.
 583. ut nec morbos reliquos prætervisos atque
 omissos, à C. PISONE & A. BOOTIO singulari
 opera pertractatos, indagabimus fufius. In
 misce enim, & si quæ supersunt, supersunt autem
 plurima morborum genera, desiderari longe ma-
 xima, maximique ponderis momenta, haud est
 obscurum, ac fieri de reliquis ex supra dictis judi-
 cium haud difficulter posse existimaverim. An
 vero opus aliquod de curationibus Morborum
 insanabilium (quorum nonnullos BRUNO enu-
 meravit SEIDELIUS ut & B. ALBINUS) quod ad
 desiderata reponere non dubitavit B. de VERU-
 LAMIO, ut evocentur & excitentur Medici ali-
 qui egregii & magnamini, qui huic operi, quan-
 tum largitur natura rerum, incumbant; quando
 hoc ipsum, istos morbos pronunciare insanabiles,
 neglectum & injuriam velut lege sanciat, & igno-
 rantiam ab infamia eximat L. IV. d. Augm. Scient.
 p. 257. optandum solum, an vero etiam speran-
 dum sit penes alios, & Te, imprimis, Vir illustris,
 iudicium esto. Mihi aliter videtur, ab HER-
 MANNO videlicet CONRINGIO, Viro πελυμα-
 θιστάτω aliter edocto. Is vero observationibus
 P. SALMUTHI inter alia ita præfatur: *ut nihil
 tandem aliquando sit, quod in arte desideres, haud*

(E)

ignoro,

ignoro, qua est nativa ingenii nostri imbecillitas, pariter & rerum obscuritas, fieri non posse. Verum tantam perfectionem neque ego, neque alius prudentior exigit, id doleo, multa hactenus negligi, multa nesciri de morbis humanum corpus infestantibus, qua tamen debita facta attentione jam dudum potuissent exacte intelligi.

XXVIII.

Filium, quod vocant medicinale, ne amplius desideretur, quod desideratum offendimus ab ill. VERULAMIO l. c. p. 263. facit præclara J. G. BERGERI industria, utpote qui hoc ita occupavit argumentum, ut nihil in eo amplius desiderari videatur. Ab eodem vero illustri Archiatro, itemque a summis Germaniæ Medicis G. W. WEDELIO, F. HOFFMANNO & C. VATERO, Præceptoribus optime de studiis nostris meritis causas & media ad vitam sanam & longam ac senectutis retardationem ipsamque ευδαιμονίαν ducentia, quæ singula l. c. à VERULAMIO ad desiderata referuntur, edocti sumus. Hi quippe fama meritisque celeberrimi viri id egerunt, ut sobrie philosophando viam ostenderent & modum, quo quilibet corporis sui gnarus, per remedia ubivis obvia, & victum imprimis convenientem, rectumque rerum, quas non naturales Medici vocant, usum, vitam bene beateque ad seros usque annos traducere queat. Sunt vero & alii, chymici imprimis admiratores nimii, qui panaceas crepant & arcana, quorum ope vitam humanam ad seram usque senectutem sanam atque incolumem quam diutissi-

diutissime extendere liceat. Qua de re sententiam laturi incliti Medici Vratislavienses ita loquuntur: *Non ignoramus, Paracelsum olim iastasse, à se inventam tale medicamentum, quod omnia vitia sanguinis mutet, & illum in optimam convertat temperiem, sed dolemus, quod, si unquam tanti arcani conscius fuit, humanum genus ejus cognitione privarit. Quantum sibi obstrinxisset mortales HELMONTIUS, si illos docuisset, quodnam illud sit, cuius subtilissimo & penetrantissimo impulsu fermentativo quodvis heterogeneum prompte à sanguine segregetur. Neque enim iis dollicem premimus, qui dictatoria autoritate decernunt, eiusmodi medicamentum, his dotibus ex parte preditum, nullum inveniri posse. Palma in medio posita est. Hoc tamen asserimus, nullum ad hunc usque diem remedium nobis innotuisse, hisce facultatibus instructum, omniaque illa, quae hic & alibi vendita fuerunt, licet vires eorum magnificis verbis deprædicarentur, tanti nominis mensuram non implevisse.* l. c. 1702. p. 114. cf. Annal. Vratislav. 1718. M. Febr. p. 704. Omnes autem ejusmodi arcanorum patronos, qui hactenus in iisdem collaudandis nimii fuerunt, scite redarguit B. BERGERUS hisce verbis: *Quo quidem loco non possumus non detestari imprudentiam dicam, an impudentiam, non agyrtarum modo & circumforaneorum, sed, pudet dicere, quorundam etiam medicorum, qui uni lucro inhiantes, suas panaceas, vitamque sanam diutissime conservantia secreta vendicare non verentur,*

constantia margaritis fragmentis, lapidum pretiosorum, lapide bezoar, ebore, osse de corde cervi, cornu monocerotis, id est dente ceti Narhual, aloë, croce, nitro, antimonio, cinnabari, ambra, aromatibus, oleis athereis, salibus volatilibus, carne viperina, radice Ninsi, argento, auroque, si Divi placet, ipso. Sane horum familiari usu remedium grave valetudini damnum tacite inferri, notum nunc demum observari videas, sed jam olim à veteribus observatum. d. vita longa. XXXIV.

XXIX.

Ex hisce breviter strictimque pro instituti ratione allatis (neque enim patientia Tua, Vir illustris, diutius justo abuti, fert animus) satis opinor, manifestum est, vera scripsisse PECHLINUM, quando ad virtum immortalis memoriæ J. G. VOLCKMARUM, B. Socerum Tuum loco præfationis ad obs. med. sequentem in modum inter alia scripsit: *Speciosa est nostra, & ad pompam instituta eruditio, ovis si phaleras demas, quod reliquum est corporis, macrum est, & valde strigosum, tandem etiam umbra quam corpori similis. Enimvero ne ad extremum mihi, quod speciminis occasione inauguralis publice objectum memini, & hoc objiciatur loco: defectus me recensere, & hiatus ostendere, sed minus de medela sollicitum esse: morbos enumerare, sed curæ & remedium oblivisci; paucis, venia Tua, ill. Vir, de causis desideratorum dispiciemus practico- rum atque remediis. Causas varii allegant varias; horum vero non postremam empiricorum ubivis loco-*

rum frequentiam esse existimaverim. Faciunt enim hæ Medicastrorum & lucripetarum sordes sæpenumero, ut viri erecti ingenii à cœpto pridem artem juvandi studio deterreantur, quam in sententiam acerbe l. c. querentem PECHLINUM, Virum summum audire iterum juvabit. Ita autem ille: *Multa ego & incredibilia propter medicina scientiam passus sum, patiorque etiamnum, ob quæ fere tadium artis aliis præstantissima incessit.* Sed nos quidem hanc threnodiam à MINDERERO, GORISIO, summisque ubivis terrarum Medicis decantatam non occinemus latius, præsertim cum hujus eradicationem zizaniæ & spem de ea conceptam ad Rempublicam pertinere Platoniam, cum prudentioribus persuasi simus. Huic vero defectui nimiam remediorum abundantiam addendam putem, utpote qua non tantum non juvatur & promovetur medica praxis, sed & in deterius labitur, fluctuantibus in tanta diversitate, & quid eligant, incertis Medicis. Hujus certe intuitu medicinam non minus medela generosiore ac chymia chymiam vulgarem juxta BILLICHIUM indigere, quæ vitia & labes ejus tollat, proin non tantum addat, quod deficit, sed demat quoque, quod abundat, seu exuperantias, quæ medentibus & medellam anhelantibus, impedimento sunt, discutiat cum J. BOHNIO d. prophyl. pest. III. opinemur licet. GEORGIUM si quæras BAGLIVIVM, is, uti desideratorum in praxi medica sæpius meminit; ita p. 242. quid de causis eorum sentiat, expressis declarat verbis: *Stet igitur, quod diximus, sola*

(E) 3 *remedia*

remedia sanant, doctores Medici, inter desiderata
artis nostrae reponenda demum erit Historia reme-
diorum, quae non amœna quadam aut libera ingenii
peregrinatio, sed durus labor & longo itinere con-
sumtus patefecerit. Sintque constantia, methode
prescribendi manita, cuilibet morbo specificè ac
ferme infallibiliter respondentia. Secus ac visum
est doctissimo viro J. N. PECHLINO, qui ne uni
quidem morbo certum & minime decepturum re-
medium hactenus repertum esse affirmat L. I. Obs.
XIII; quin & ineptam vocat persuasionem, si existi-
memus, specifica dari medicamenta, quæ certo,
& singulari instinctu partium solidarum respiciunt
ingenium: Obs. XL. L. I. ut & T. SYDENHA-
MIO, cujus hæc sunt verba: *Ei, qui rem recte
perpenderit, satis liquet, precipuum medicinae fa-
cienda defectum non in eo verti, quod nesciamus,
quo pacto huic aut illi intentioni satisfacere debea-
mus, sed, quod non satis sciamus, quam sit illa
intentio, cui satisfaciendum est. Cum vel rudis-
simus quispiam pharmacopola servulus, intra di-
midiam horæ quadrantem, certam me faciet, quo
medicamento purgationem, vomitionem, vel sudo-
res provocabo, vel refrigerabo astantem; at vero
in palastra medica probe sit exercitatus oportet, qui
pari certitudine me docere queat, ubi hoc vel illud
remedii genus in usum revocare debeam per omnem
morborum ac curationum circuitum.* Op. Tr. d.
Hydrop. p. 622.

XXX.

Sed quidquid ejus rei sit, nobis quidem salva
aliorum,

aliorum, & Tuo imprimis, Vir illustri, cui omnia
 hæc commendantur, iudicio, omnem mali fun-
 dum, ut initio cum TVLPPIO monui, in observa-
 tionum defectu radicatum, neque medelam aliun-
 de, quam ab eorundem emendatione petendam
 atque expectandam esse, putaverim, non, quod
 observationum laboremus defectu, sed quod, ut
 verba PECHLINI huc iterum mutuemus, in illa
*observatorum hominumque elegantium copia mi-
 rum videatur, tam pauca in commentarios referri,
 & qua referuntur, non eodem studio & crisi se-
 lecta esse --- A qua supinitate, quod addit, au-
 ditio me quoque immurem esse, ineptus sim, si exi-
 timem; id tamen videre me puto, si curiosos oculos,
 si manus, si sensus denique omnes, & que
 plurimis idoneos nos reddit, diligentiam adhibere-
 mus, utique in singulis & obviis quotidie morbis
 occurrerent, quæ animum exercere, inque speciem
 singularis, nec quotidiani observati verti possent.
 de rarissimis vero etiam, quibus colligendis tam
 sollicitæ nonnulli occupantur, hoc quoque monere
 habeo, ad usum ea minus accommodata esse, & satis
 esse, si natura quandam excitent admirationem*
 l. c. præf. epist. Quæ vero eodem loco de inte-
 gris collegiis, & ampliarum actis urbium monen-
 tur, eas à Medicis quidem Vratislaviensibus egre-
 gie adimpletas partes novimus. Sed hi doctrina
 artisque usu præstantissimi viri, quo majori seduli-
 tate observationibus, artisque hiatus supplendi &
 veritatis studio incumbunt, eo plura & majora ubi-
 vis, quæ desiderant, offendunt. Quod, ut ex su-

pra dictis satis constare potest cuilibet, ita, quod
 ipsas attinet observationes, talia in iis desiderant.
 Et optandum quidem esset, ut viri docti ex obser-
 vationibus ab illustribus societatibus & Academiis
 per multorum annorum decursum cum orbe eru-
 dito communicatis, aggredierentur formare pro-
 positiones universales, ita enim scientiarum pomæ-
 ria extenderentur, & quæ per multa sinuosa volu-
 mina jam diffusa sunt, brevi admodum libro com-
 prehendi possent. Et si quis seculi offensam me-
 tueret, quod mire sibi placet, & ferre alios non po-
 test, nisi hyperbolicos sui laudatores, posset vires
 suas experiri in iis, quæ ad posteritatem transmissæ
 sunt à Benivenio, Dodonæo, Amato Lusitano,
 Valeriola, Wiero, Costero, Foresto, Schen-
 ckio, Donato, Platero, Hochstettero, Ballo-
 nio, Epiphanio Ferdinando, C. Pisone, F. Hil-
 dano, G. Horstio, H. ab Heer, Z. Lusitano, N.
 Tulpio, R. Solenandro, J.P. Lotichio, Ph. Sal-
 mutho, ac aliis. d. Exp. p. 34. Quibus cum pa-
 ria facit, quod in urbe sigillatim Parisiensi deside-
 ravit quondam T. BARTHOLINUS, vir πολυ-
 μαθής; ita vero ille: *Optarem certe plures
 in urbe Parisiensi Ballonios, qui in civitate fre-
 quentissima, & nosocomius instructissima, debita di-
 ligentia per dierum seriem consignassent & raros
 morborum eventus & remediorum successus, &
 observata in morbidorum dissectione. Hujusmodi
 diaria & observationes centum antropologiis præ-
 ferrem, & quovis ære redimerem.* defens. dub. d.
 lact. thorac. contra Riol. c. 2. Idem vero G. O.

SCHELHAMERI doctissimi viri est desiderium, utpote, qui incremento artis medicæ proficuum maxime fore judicat, si viri exercitati & cordati, qui in curandis morbis consenscunt, quid experientia sua confirmatum viderint eorum, quæ ab Autoribus nobis commendantur, remediorum nobis impertiant, quidque expectationem fefellerit. Satis enim superque nobis est medicamentorum; ita ut laboremus ubertate, selectioni itaque studendum, non simplici collectioni. Hoc enim pacto futurum est, ut illa, quæ memorata nobis est, per experientiam curandi ratio, unice excolatur, adeoque habituri simus mox utramque viam expolitam & à sentibus & offendiculis repurgatam. Not. ad Contr. J. A. M. Quæ cum ita sint, omnes, qui artis medicæ defectus supplendi flagrant desiderio, sibi dictum putabunt, quod ad calcem observant. chir. facta simul observationum therapeuticarum & chymicarum spe, omnibus THEODORUS commendavit KERCKRINGIUS: *Vale, & si placet, etiam talentum tibi ab altissimo creditum, in artem medicam augendam impende, patet ingens industriae tuae & omnium area: nusquam utilius, quam in tuenda mortalium salute, mortalium vita impenditur, nec aliunde certiora speranda immortalitatis sunt premia.* Sed satis jam desideratorum: Nunc enim epistolam, cujus limites me dudum transgressum esse, sed sero recordor, finiendi necessitatem mihi impositam video. Tuo omnia subjacent judicio, Vir illustris, Tuamque præstolantur sententiam, an & qua ra-

tionem desideriiis hisce fieri queat satis. Quam, ut benigne impertias, simulque, quam additamentum hic loco annexam vides, Historiam morbi, qui B. Parenti meo fatalis fuit, æqui bonique consulas, est, quod enixe contendo. Eam ut in chartam conjicerem non affectus modo & pietas in genitorem optimum, cujus memoria mihi sancta semper erit; sed & argumenti affinitas, utpote in cujus ætiologia non minus atque praxi, ipsisque indicationibus desideratum non unum occurrit, incitamento fuit. Vale, Vir illustris, Tibi, Tuisque, rei que literariæ ac publicæ Noribergensi, mihi que & bonis omnibus ex voto! Vale, & favore me porro, affectuque benevolo complectere.

Dab. Herfordiæ Westphalorum Cal.

Dec. clolcccix.

B. C. D.

Historia Morbi B. Parentis diuturni,
quo is per 4. menses confectus, tandemque
xviii. Nov. clolcccix. extinctus est.

Senex septuagenarius, munere concionatorio
ultra quadraginta annos cum laude functus,
temperamento sanguineo prædominante, sed ta-
men non sine notabili cholera & melancholia ad-
ditamento, habitu vero corporis pleno præditus,
senectutem hæcenus viridem vicens & valens, vi-
ribusque constans transegerat. Præter enim rus-
sim humidam, multis retro annis frigore contra-
ctam,

nam, qua sæpe, medio etiam in orationis sacræ
 eryore correptus est, & unum itemque alteruna
 podagræ paroxysmum, qui raris & multorum in-
 intervallis annorum, tarde admodum corpore senili
 evem insultum fecerat, ac dysuriam denique lenta
 in corpore ad interitum vergente capientem incre-
 menta, vix habuit, quod quereretur. Erat quippe
 rmo corporis habitu, & ad quasvis injurias obtu-
 to pectore præditus, ac postremis vitæ annis
 entilationibus sanguinis in pede annuis, ob ple-
 uoram à victu pleno, etiam in sene, vitam amante
 dentariam, & motu voluntario minus exercitato
 edundantem ita assuefactus, ut fructum inde ma-
 nifestum in œconomia animali persentisceret, læ-
 usque non raro prædicaret; fluxum namque hæ-
 morrhoidalem ex eo primum observavit, alternis
 beinde septimanis plerumque magno suo com-
 modo revertentem, quem tamen prius plane de-
 misse non æque adsererem. In valetudine se-
 cunda non esse adversa præsidia adhibenda, jure
 existimavit, omneque adeo, quod aut officinam
 apit, aut terram olet exoticam, horruit, sed nec
 a horruit, ut non iisdem urgente necessitate, &
 tempore præsertim vernali, intelligentium suasu,
 teretur. Ac licet non adeo magnus esset patro-
 us infusionis Theæ, decocti Coffee, & ejusmodi
 otulentorum, quæ more hodierno, ante pariter
 & post meridiem sorbentur, non tamen omnino
 cessitit, infusa hæmocathartica, pectoralia, an-
 tiscorbutica, in usum trahere salubrem. Acidu-
 as vero & thermas nunquam per omnem vitam
 metho-

methodice usurpavit, plus simplici vice ab amicis
propositas, & recte hæc repudiavit auxilia, quæ
medentur vitiis, quorum ipse per Dei gratiam ex-
pers vixit. Ita commode magis ex culina, quam
officina victitavit, munereque satis laborioso in-
defessus ac lætus functus est, donec extremo vitæ
biennio viribus animi corporisque evidenter fati-
sceret, atque ingruentis senectutis decrepitæ per
animi ægritudinem auctæ maxime & acceleratæ,
haud fallacia experiretur indicia. Enimvero tussis
inveterata, partim & dysuria, à calculo sine dubio
profecta, partim & scabies refractaria certatim in
corpus senile fibrarunt tela, mirum, quod non ci-
tius tanto sub onere fessum defecerit. Quibus
omnibus congruis obvium itum est præsidis, nec
sine effectu plane oprato. Ac quoad scabiem
sigillatim notandum, ne quis præposterum ejus
tractationem futuris malis aniam fortassis dedisse
opinetur, eandem nec tumultuarie, nec simul &
semel, nec externis solum mediis, sed internis
simul provide junctis, & diu continuatis non sine
tædio, & annuo demum spatio exacto cum inco-
pata tamen ægroti persanata esse. Præterea &
circa æquinoctium autumnale 1716. diarrhæa la-
boravit, ut sæpe ante, sed nunquam adeò diuturna,
viresque prosterneute; variis itaque medicamen-
tis frustra adhibitis, propinata autem modica ape-
cacuanhæ dosi, cum cinnabari nativa mixta, & vo-
mitu forti bis terve insequente, æger in somnum de-
lapsus, brevi deinde vires cum appetitu recuperavit,
comque valetudine in gratiam rediit. Sic & non
raro

ard ultimis vitæ annis, inter prandendum ubi festinatius paulo comederet, suffocationem minabatur frustrum in asperam arteriam illapsum, ut meum apoplexiæ non vanum, sicut de vitrico suo J. GERHARDI narrat alicubi G.C. SCHELHAME-
RUS, fecerit phænomenon terribile, id quod multo evenit aliter. Alias haud memini virum, præter dictos, aliis expositum morbis, quod ἄξιον λόγου sit, fuisse, nisi quod juvenem febre quartana per integros novem menses, absque vel officii, vel valetudinis reliquæ singulari detrimento laborasse, sæpius ex ipsius ore hauserim. Neque enim vitæ molli aut lautæ otiosæque, sed laboriosæ, & quæ victu duro, deliciarumque experte constat, erat deditus. Accidit autem, ut M. Jun. Clodæc xvii. in frequenti comessandi occasione, quam omnino subterfugere haud potuit, genio quidem haud nimium & nunquam fere indulgeret, sed tamen quiete necessaria & placida, & sæpius anxie quæsitæ privatus magis semper magisque deficeret. Julio mox ineunte febre quotidiana, sed lenta & subdola, una cum doloribus exquisitis lumborum & dorsii, hypochondrii item sinistri correptus, vitam laboriosam traxit. Ac vacillantem sensim valetudinem, tum alia tum lapsus corporis infirmi, qui & dolores & reliqua auxit symptomata, manifestam fecit. Enimvero nihil fecimus reliqui, quo venienti obviam iremus morbo, congruis instructi præfidiis, ac parva magni morbi initia in ipso, si licet, ortu, extingueremus. Et paroxysmus inde febrilis, per aliquot dies sublatus, brevi tamen rediit,

diit, sed ita lente, occulte & subdole, ut vix sufficiens indicia, caloris & frigoris mutatione, tactui ægri adstantiumque præberet, & diu postmodum in illo cursu perstitit. Aeger autem, si virium defectum, seu magnam lassitudinem excipias, sensumque doloris, & ὁρῶσ' αὐτοῦ & reliqua recte valens aliquamdiu fuit. Mox autem adfuere symptomata, quæ, ut per totum morbi decursum multum & patienti & medenti crearunt molestiæ, tædiique, ita utrique mox initio aliquid monstri alere, nihilque læti portendere visa sunt. Horum primum erat singultus, qui inter initia morbi sæpius, maxime autem post pastum, aut ad levem frigoris sensum accessit; ac licet is in morbis magis acutis (cujus quidem rei hoc loco nulla aderant vestigia) quam chronicis, stante imprimis & ambulante ægri, decretorius sit, nescio tamen, qua ratione utrique nostrum displicuerit, eo magis, quo minus optimis remediis, aut interne propinatis, aut exterius applicatis obediret. Alterum sitis erat inextinguibilis, nullis omnino præsidis obnoxia, quin ad ultimum usque vitæ halitum per intervalla suam exerceret tyrannidem. Hoc fateor, symptoma mihi magis, quam ullum aliud fuit suspectum, eo quod non memini, sitim ullam tam fuisse rebellem, aut clamoralem, quin remediis congruis maxime nitrosis, debita ratione usurpatis, aut re-
 stincta, aut mitigata saltem fuerit. Inde cum nullum in præsentī animadverterem levamen, haud
 difficulter in eam veni suspicionem, latere ubi ignem occultum, ut ita loquar, seu æstum omnia
 depa-

epascentem, non nisi cum incendio corporis de-
 turum. Qua quidem in sententia eo confirmabar
 magis, quo ad id, quod sequitur symptoma, at-
 tenderem accuratius: æger videlicet alvo perpetuo
 aperta, laxa, & facile mobili gavisus est usque
 adeo, ut à levi rhabarbari, aut croci aut aloes sti-
 mulo, aut à passulis, prunis aliquoties, à modica
 item jalappæ & rhabarbari dosi, addito resinoso
 aucorum granorum itemque salino stimulo, ultra
 species cum *εὐφορία* dejiceret. Id quod & intra
 primos febris quotidianæ insultus accidit. Morbo
 item paulisper increbescente æger tantam exper-
 tus est alvi adstrictionem, ut per omnem morbi
 recursum deinceps, nunquam fere nisi irritata re-
 sponderet, ac initio quidem clysteribus globulis-
 que moschatis, hinc & infuso folsennæ, prunis-
 que & similibus obediret, ad ultimum autem hisce
 omnibus irritis ad rhabarbarina, & demum aloë-
 ca, salinis mixta descendendum esset, utpote
 hæc nunquam spem nostram frustrarunt. Hoc
 pro loco memoriæ opportune incidit oraculum
 Hippocratis II. Aph. 35. *In morbis minus pericli-
 untur, quorum natura & ætati & habitui & tem-
 peri magis similis fuerit morbus, quam in quibus
 eorum nulli fuerit similis.* Hisce quoad perti-
 nentiam haudquaquam dissimile fuit, quarto nunc
 dico quod commemorandum est, pathema, dolor
 tempe, dorsi nunc superiorem, nunc inferiorem
 festans regionem, ut plurimum tamen regionem
 lumbæ, instar pali infixus, quemque haud com-
 mode vel nephriticum, vel ischiadicum, vel rheo-
 mati-

maticum vocaveris, adeo nihil vel exquisitissima
remedia profuere, à camphoratis vero & anody-
nis, non modo non remissior, sed & auctus do-
loris sensus. Nihil emplastrum saponatum
Barbette, nihil sexcenta alia attulere levaminis
succo vero lumbricorum parum, non tamen pror-
sus nihil profecimus. Accessit denique mira ca-
pitis imbecillitas nutatione insolita se prodens in
viro, qui capite erecto, & vivida ingenii vi, vul-
tisque sereno actiones & munia sua exequabatur
pridem. Quæ omnia virtutem vit-animalem
sensim fatiscere, docuere plus satis, metumque
fecere haud vanum veritatem II. aph. 39. in hoc
ægro manifestam fore: *Senes ut plurimum quidem
juvenibus minus agrotant, quicunque vero ipsi
morbi sunt diuturni, plerumque commoriuntur:*
appropinquante præsertim æquinoctio autumnali
quod senibus, decrepitis & morbis diuturnis con-
fectis fatale & funestum esse consuevit. Et sub
horum quidem onere fessus symptomatum æger
per integrum Julium & maximam Augusti par-
tem plerumque *ὁρδοσ' α'δ'ιος* mansit, aliquamdiu
etiam munere publico functus est; mensis autem
septembris initio viribus semper magis magisque
deficiens clinicus factus, è lecto suo non amplius
surrexit. Febris tunc ardens acuta, loco quoti-
dianæ lentæ corpus senile depascebat, ut scelere
quam homini similis brevi evaderet. Et in *α'ν'μ'ν'*
morbi, quæ proximis post æquinoctium diebus
aderat, æger viribus ad summum prostratis, sopore
perpetuo, cum levi & transitorio, maxime expecta-
gefa

defectus, delirio obrui, rhonchos pectoris sonos, quasi moribundus edere, & ore aperto nil nisi ultimum efflaturus halitum videbatur, quod tamen nondum evenit. Accidit enim in fine M. Sept. ut & sanio rem mentem, & decentem corporis situm, vultumque serenior em ad stuporem omnium referret. Urina, quæ in principio morbi lim fuit perfecte sana, postea colore aurantium intensius tincta, clara & cruda fuit, nunc sedimento notabili aliquot ex ordine diebus coctionem, crinque morbi denotare videbatur; imprimis cum xanthemata crustacea, vulgo nostrati d. evelsch m narium & labiorum confinio erumperent, quæ laud fallax mutationis in melius indicium præbere solent. Sed cum de die in diem virium atque appetitus reditum in statu cæteroqui tolerabili anxie præstolamur, proque virili promovere studemus, æger post aliquot dierum lapsum in soporem rursus profundum, cum mentis quadam *ἀδυναμία* post somnum imprimis notanda incidens, inque illo statu per integrum M. Octobrem permanens, omnem vitæ ac valetudinis spem intelligentibus denegavit, virium defectu tum aliunde, tum ex pulsu debili, tremulo, & non raro convulsivo constante. Addebat tum febris hæctica, seu Marasmus potius senilis perfectus, quocum æger instar ellychnii tantum placide brevique expiraturus videbatur, cum illi demum expositus, eidemque molestissimo symptomati, spem inter metumque adstantes aliquamdiu dubios detineret. Ad finem enim M. Oct. in ipsa mutatione lunæ, ut solitus est morbus

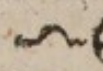
per omnem sui decursum ad lunæ phases eviden-
 tem pati mutationem, æger maxima mentis impo-
 rentia afflictus abitum indefinenter meditabatur,
 linguaque balbutiente plura, sed incondita profere-
 bat, inter alia autem de auris dextræ (quacum sa-
 nus diu sonos difficulter percepit) dolore conque-
 stus est valde, & jectigationibus perpetuis summam
 testatus est anxietatem. Quæ tamen omnia ad sta-
 tum rediere meliorem postea, quam die sequenti
 materia saniosa ex aure dextra exitum inveniret;
 tum enim & mente sana & corporis quiete per ali-
 quot dies gavissus est. Sed brevi post, initio
 nempe Novembris æger præter reliqua sym-
 ptomata de nausea (ut alio tempore de fame
 forsitan per delirium) ut & de manuum brachio-
 rumque, maxime dextri, ut sanus sæpe, dolore a-
 cerbo multum conqueritur, simul & crebra eorum
 agitatione motuum convulsivorum metum injicit.
 Ac licet materiæ saniosæ ex aure dextra & naribus
 effluxus ad ultimum usq; vitæ halitum durans fau-
 sta multa spondere, crileosque spem novam facere
 videretur, parca tamen nimis quod fieret in quan-
 titate, & causæ haud adæquata morbificæ, quin &
 viribus prorsus prostratis, nec ullo remittente sym-
 ptomate, tussi etiam aucta, & suffocatione non raro
 minitante, accedente & excrementorum invita de-
 jectione, pedumque tumore omnia ad interitum
 corporis tendere haud amplius fuit obscurum.
 Præsertim, cum aliquot diebus post, anxietate
 summa præsentē, & ineffabili, respiratione anxia,
 interrupta, & stertore præsentē, facieque torva

omnia ad exitum conspirare viderentur. Sed nec
um, quod, ne fieret, metueramus, accidit; pro-
ximo enim die æger sudore grato perfusus omnium
symptomatum remissionem expertus est, ita tamen,
ut singula brevi post, pristina legerent vestigia, ac-
cedente præsertim denuo nova lunæ phasi, ad
quam omnia, quæ hæcenus in statu mediocri &
tolerabili fuerunt, in pejus sunt lapsa, atque mu-
tata, inque eo mansere statu ad d. xviii. usque Nov.
m quem luna plena incidit. Ac illo quidem die
ante meridiem ægrum accedens, conditione qui-
dem adhuc sic satis tolerabili offendi, nisi quod, ut
antea sæpe, de domu propria petenda, atque itine-
ribus loqueretur indefinenter. Post meridiem
autem ad desiderium ægroti subito accitus deplo-
cata omnia inveni, & propriis quidem aliorumque
acclamationibus impetrare haud potui, oculos ut
amplius aperiret, meque præsentem agnosceret.
Adeo in pectore rhonchos sonoros fere perpetuos
edidit, & cum sonoro interdum terribilique plan-
ctu magnas in eo anxietates prodidit, oculis per-
petuo clausis. Sub idem diei tempus convulsivi
brachiorum motus notabiles fuerunt; pulsus au-
tem non amplius observatus. Ad ultimum levius
quidem, sed absque excreta pituita spiravit, &
circa horam sextam vespertinam, assiduis collegæ &
dilecti M. R. precibus & benedictione re-
creatus animam Deo placide reddidit. Ex hisce
quidem circumstantiis fuse satis enarratis non adeo
planum atque expeditum esse arbitror, quo no-
mine affectus in superioribus descriptus insigniri

debeat. Nam licet marasnum adfuisse senilem
 haud diffitendum sit, haud demum æque constar,
 quid dolores illi dorsi, tam constantes, fixi & per-
 tinaces portenderint: neque enim calculum in re-
 gione renum forsan delitescentem ejusmodi luisse
 tragœdiam, urina perpetuo libere, nonnunquam
 licet tarde & difficulter egrediens, docere potest;
 nec vero ischiaticum, vel rhevmaticum fuisse do-
 lorem, exinde constar, quod, quæ in tali casu ju-
 vantium nomine venire solent, hoc in loco omne
 prorsus auxilium denegaverint. Sed quomodo-
 cunque res cum doloribus dorsi habeat, illud ab ar-
 tis & naturæ humanæ peritis doceri velim, quæ-
 nam capitis & dorsi sit affinitas, ut qui dorsi pri-
 mum regionem constanter occupavit affectus, ad
 caput deinceps translatus crisin ibidem moliatur,
 quam in partibus inferioribus multo minori peri-
 culo, majori autem commodo tentare, si non ad
 finem perducere potuisset. Ac si dicas, motu &
 impetu ætus febrilis materiam in abdomine deli-
 tescentem, abrasam & versus cerebrum jam ante
 debilitatum evectam esse, id quidem non omnino
 negaverim, nec tamen omni prorsus dubio factum
 esse satis existimem, quippe & mansit dolor in
 dorso ad ultimum usque spiritum, & obscurum
 manet, cujus fuerit indolis affectus & an talis, cu-
 jus materia absque levamine affectæ partis, alior-
 sum, cum magno hujus & exitiali detrimento trans-
 ferri posset. Sin regeras, corruptionem totalem
 & sphacelum tam in cerebro, quam abdomine ad
 ultimum adfuisse, quæso causam ejus & originem

pla-

Illanius demonstres, unde lenta ejusmodi & in plures menses extracta corruptio profecta fuerit; neque enim inflammationem, aut exulcerationem aut simile vitium in visceribus abdominis, sive renes, aut mesenterium, aut hepar, aut plures simul fuerint afflictæ partes, multo minus in cerebro præcessisse, ex ante dictis satis, puto, evidenter liquet. Nisi forsan in ista rerum caligine, morbique abdita causa, quam corporis denegata apertura patentior reddere potuisset, duplicem fuisse abscessum, internum, in viscere quodam abdominis; externum alterum, in aure dextra, quorum posterior de priori testari solet, non sine omni specie veri, adserere velis. Sed quid de delirio & sopore, gravi utroque symptomate judicandum existimas? Sopor namque nec indolem cari, nec comatis, nec ethargi retulit, non quod mitius hisce affligerit egrotum, aut blandius exercuerit, sed, quod omnium terminum, qui juxta Hippocratem est dies VII. (mallem XVII.) longissime excesserit. Delirium vero non fuit acutum, phreneticum; nam licet febris adfuerit, non tamen adeo fuit acuta, sed lenta plerumque & mentis alienatio diuturnior, quam apud phreneticos esse solet; nec vero chronicum dicendum erit, utpote nulla aut furoris & audaciæ, aut tristitiæ, metusque vestigiis præsentibus, quorum hæc melancholiæ, mania sunt ista signa pathognomonica, absente utrobique febre, quæ hic lente quidem scenam ludit, nec tamen peritorum notitiam effugere potuit. Aut ergo materia quædam seriosa crassa, sanguini aliquamdiu

mixta in vasis præsertim cerebri lente oberrando, orificia vasorum modo pressit paulo fortius, modo iisdem jugi tritu atque impulsu nonnihil referatis, liquido nerveo inæqualem & peregrinum communicavit motum, ut de objectis nonnullis, aliter ac sueverat, judicaverit, & hic quidem *apposita* *res diavinas*, illic vero soporem peperit, aut aliis doctioribus, magisque expertis hæc quidem omnia fusius excutienda examinandaque relinquimus. Curam quod attinet, in ea per quatuor mensium spatium & ultra nihil factum est reliqui, quo venienti resisteretur morbo, ejusdemque in vigore constituti, qua licet, vires infringerentur, adscito ultimis mensibus in consilium & curæ societatem D. M. poliatro H. V. Snem in pede circa æquinoctium autumnale bis administrari curavimus, primo quidem cum evidenti levamine, deinceps non item. Interne varia pro re nata sunt propinata, modo cum, modo, & frequentius, absque levamine, maxime nitrosa & cinnabarina, ut & temperantia & nervina alia, emulsiones amygdalinæ, aliæque confortantes, & medicamenta roborantia alia cum acidulis interdum, nonnunquam & pro circumstantiarum ratione alcalibus volatilibus permitta. Sola mixtura tonica ex Tinctura *Gil* *lata* cum *Exc.* officium fecit, in defectu præsertim virium, quæ ad expectorationem materiæ sæpe pituitosæ erant necessariæ. Inter externa præter id. etiam succus cyclam. & absinthii una cum sacculis auri dextræ, cucupha vero capiti universo, spiritusque nervini manibus dolentibus applicati fuerunt, sed eo, quo plura alia, id est, vix sensibili cum effectu.

Anhang einiger Bücher,

Welche

Von Wolfgang Christoph Mulsen,
Buchhändler in Frankfurt am Main/ selbst
verleget/ und allda zu finden sind.

A Belii (D. Heinr. Casp.) lang-gewünschter Me-
dicinischer Gewissens-Spiegel/ 8. 1720.
Amussis rectæ intentionis celebrandi Milias, 18.
1720.

Camerarii (Eliæ) Systema cautelarum medicarum
circa præcognita, partesque singulas artis salu-
berrimæ, 4. 1721.

Crouse (Robinson) kurzgefaßte Lebens-Beschre-
ibung/ 8. 1720.

Dycke (Dan.) Nosce te ipsum, oder Selbst-Be-
trug/ zum 5ten mahl gedruckt/ 8. 1719.

de Professeur Francois, oder Französischer Sprach-
Meister in 28. Lehren par Ferrari 8.

Fredro (Andr. Maximil.) Monita Politica Moralia,
& Icon Ingeniorum, editio novissima, 18.

Furstenau (Joh. Herm. Med. Doct.) de morbis Ju-
re-Consultorum, 8. 1721.

Goffinæ (P. Leonardi Ordin. Præmonstratens.)
Præxes sacræ, seu Methodus pia, 8. 1719.

Grotii (Hugonis) 3 Bücher von Kriegs- und Frie-
dens-Rechten/ in welchen das Recht der Natur/
und das allgemeine Völcker-Recht/ wie ingleichen
die vornehmsten Stücke derer Reichs- und Staats-
Rechte erläutert werden/ fol. 1721.

Hoffmanni (Daniel) Annotationes Medicæ ad Hypotheses Coveyanas, de Generatione fœtus ejusque partu, quibus præmissa est Dissertatio Epistolica de Utilitate Peregrinationis Gallicanæ 8. 1719.

Letzers (Herr.) Staat des Heil. Römisch. Reichs nach seinen zehn Cränzen getheilet/ 8. 1719.

Lipsii (Justi) Institutio Epistolica, 12. 1712.

Mel (Conradi) Antiquarius sacer, quam plurima Dubia atque obscuriora Sacræ Scripturæ dicta ex statu ecclesiastico, politico, militari atque æconomico, Hebræorum, Romanorum atque Græcorum illustrans & explicans cum Mantissa Dissertationum I. de Mari/Æneo templi Salomonis. II. Omnia Bruta. III. Machina, pro inveniendâ longitudine locorum. IV. de Arca Noe, cum figuris æneis & quadruplici Indici locupletissimo, 4. 1719.

Müllers (D. Heinrich) Creuz, Buß, und Besserung Schule/ mit einer Vorrede von Herrn D. Joh. Georgio Pritio, 8. 1719.

Phythophili neu-angelegtes medicinisches Kräuterpflanzen-Paradies-Gärtlein/ 12. 1719.

Seigers (Joh. Christoph) kurze Betrachtung und Untersuchung von Vernunft und Glauben/ Enthusiasmus und Gewissen/ 8. 1720.

Schudes (Joh. Jacob) Jüdischer Merckwürdigkeiten 4te continuation, 4. 1718.

Woolhusii Dissertationes Ophthalmicæ de Cataracta & Glaucomate, 8. 1719.

F I N I S.